

SLOVENSKI

vest

Ljudska skupšč. IRS

Aškerčeva

Ljubljana

ke

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

Letnik VIII.

Celovec, petek, 4. september 1953

Štev. 42 (593)

Italijanski „alarm“ - namerna provokacija

V Italiji je že v navadi, da se politiki in predstavniki krščanske demokratske vlade, kadar so vsled perečih notranjepolitičnih zapletov in mnogih nerešenih gospodarskih in socialnih vprašanj v hudih škripcih, zatečejo k šovinističnim izpadom proti sosedni Jugoslaviji. Zlasti jim je tržaško vprašanje posebno priljubljeno torišče za razpihovanje šovinizma in kalitev miru v tem delu Evrope.

Tudi predsednik nove italijanske vlade Pella, ki je prišel na krmilo s pičlo večino glasov, hodi po stopinjah svojega predhodnika De Gasperi in, kakor vse kaže, ga hoče še v marsičem prekositi. Takoj ob svojem nastopu je že pogrel znana izsiljevanja, da je rešitev tržaškega vprašanja na podlagi rimskih zahtev pogoj za zvestobo Italije atlantskem paktu. Torej skuša tudi Pella glede Jugoslavije nadaljevati z izsiljevanjem, grožnjami in diplomatskim spletkarjenjem.

Spričo trdovratnega odklanjanja vseh predstavljenih zmernih in pametnih jugoslovanskih predlogov za vzajemno reševanje tržaškega problema se je razširila vest, da so v Beogradu prepričani, da je potrebno ponovno skrbno in resno proučiti stališče Jugoslavije do tržaškega vprašanja. To vest pa so hujšaki v Italiji seve takoj zlohotno potvorili in obrnili njen smisel.

Primorska v pričakovanju velikega praznika

Medtem ko so v Italiji v minulih dneh inscenirali proti Jugoslaviji celo vrsto provokacij, ki jih razsodna javnost ocenjuje kot neodgovorno politično pustolovstvo, s katerim skuša majava italijanska vlada prikriti šibkost svojih notranjepolitičnih pozicij, zaključuje vsa Slovenija, zlasti pa Primorska v miru in slavnostnem razpoloženju priprave na veliko proslavo desete obletnice vstaje in osvoboditve primorskega ljudstva, ki bo jutri in pojutrišnjem na Okroglici pri Novi Gorici.

V zadnjih dneh so se vsi primorski kraji ognili v zelenje in cvetje, nešteti z zastavami okrašeni slavoloki in mlači bodo izražali dobrodošlico nepreglednim množicam, ki se bodo z vseh strani Slovenije zgrinžale na Primorsko, da s tamošnjim zavednim in pod italijanskim fašizmom težko preizkušenim ljudstvom proslavijo spomin na našlavlnejši čas njegove borbe za svobodo. Samo z vlaki se bo pripelalo na Okroglico več kot 100.000 ljudi. Slovenski železničarji širom vse Slovenije so pripravili 70 posebnih vlakov s skupno 2000 vagoni za prevoz na Okroglico, kjer so zgradili prav v to svrhu začasno postajo s 1.300 m dolgim razsvetljenim in ozvočenim peronom. Tu bo urad za železniški štab, za vlakovne odpravnike, potniško blagajno, informacije in za prvo pomoč.

V okviru mogočnih priprav so se pričele že minule nedeljo po Primorskem velike proslave. Prekomorske brigade so imele svoj zbor v Postojni, borci Vojkove, Gradnikove in Prešernove brigade so se zbrali v Idriji, v Vrhovljah v Goriskih brdih je zborovala Gregorčičeva brigada, Kosovelova brigada pa je že prej

Volitve v FLRJ

Jugopress javlja iz dobro poučenih krogov, da je nedelja, 22. novembra določena kot skrajni termin za izvedbo volitev v Ljudsko skupščino FLRJ. Pričakujejo, da bo volitve razpisal izvršni svet takoj po zasedanju Ljudske skupščine, ki se bo pričelo 7. septembra. Volitve bodo izvedene že po novem jugoslovanskem volilnem zakonu.

Italijanski in tržaški iredentistični tisk je pričel objavljati izzivajoče vesti in razširati očitno laž, da namerava Jugoslavija nasilno izvršiti priključitev cone B. In da bi vse skupaj izgledalo čim bolj alarmantno, je predsednik italijanske vlade Pella poklical italijanskega vojnega ministra in še šefa italijanskega generalštaba na dveurno »nujno konferenco«, nato pa je skušal tudi veleposlanike treh zapadnih velesil v Rimu prepričati, da grozi Trstu s strani Jugoslavije velika nevarnost. Ves italijanski šovinistični tisk pa je pričel kakor na povelje trobiti alarm ter skuša z debelimi lažmi in nesramnimi klevetami dopovedati svetu, da se Jugoslavija pripravlja na vojaški napad.

V tem hrupu se zelo blagodejno odra-

Upanja za državno pogodbo spet na ničli

Če je še pred pičlim mesecem izgledalo, da se bo stvar avstrijske državne pogodbe končno vendar le premaknila z mrtve točke — in to upanje je slonelo po eni strani na tozadevni s strani Sovjetske zveze sproženi diplomatski dejavnosti, po drugi strani pa na raznih ukrepih sovjetskih zasedbenih oblasti v Avstriji, ki so nedvomno olajšali okupacijski režim — so se vsa pričakovanja v tej smeri mi-

imela svoj zbor v Štanjelu na Krasu. Teh proslav so se poleg številnega prebivalstva udeležili tudi vidni predstavniki političnega življenja Slovenije, v Postojni je med drugimi govorila tov. Vida Tomšičeva, v Idriji pa Ivan Regent, Etbin Krištan in dr. Aleš Bebler.

Na slavnostni seji v Novi Gorici, ki se je je udeležilo okrog 400 povablencev, so v pozdravni brzojavki maršalu Titu izrazili željo in povabilo, da se udeleži proslave na Okroglici.

S tem pretresljivim kličem je naš zavedni, od težkega kmečkega dela zgarani ter v 67-ih letih svojega poštenega življenja osi-velil oče Robinik, p. d. Martin iz Huma pri Velikovu skušal dopovedati porotnemu sodišču v Celovcu, da niti on sam niti njegova 64-letna žena, niti njegov sin niti brat njegove snahne niso zakrivali kaznivih dejanj, ki jih jim je očitala obtožnica državnega pravdnika.

Krik ogorčenega protesta je ostal glas vpijočega v puščavi. Kajti sodnik je bil že izrekel obsodbo, za prizadete štiri slovenske delovne ljudi trdo, neizprosno in kruto: pol leta težke, s postom oziroma trdim ležiščem poostrene ječe za očeta Franca in sina Hilarija Robinika, tri dni zopora pogojno za ženo in mater Marijo Robinik ter 48 ur za snahinega brata Andreja Riepla.

Ne bomo podrobno opisovali poteka skoro šesturne razprave, ki je bila v torek, dne 1. t. m. pod predsedstvom sodnika dr. Hoherja. Obtožnica, ki jo je zastopal državni pravdnik dr. Ringl, je imenovane dolžila javnega nasilja proti žandarmerijskim uradnikom in žaljenja uradnih oseb.

Našim bralcem je še v spominu razburiljivi dogodek 29. junija, ko so žandarji aretirali očeta in sina Robinika. Spominjajo se tudi razlike med opisom, ki ga je neposredno zatem podal sodelavcem našega lista očividec teh dogodkov Andrej Riepl, ter pojasnilom, ki ga nam je v isti zadevi dala koroška varnostna direkcija. Pri ljudeh okrog „Volkszeitung“ in „Kleine Zeitung“ je ta dogodek in aretacija vzbudila veselje ter sprožila vrsto obrekovalnih člankov proti našemu ljudstvu in zlasti proti njegovi demokratični partizanski borbi.

Cim sta oba Robinika, ki sta bila dolgih 26 dni v preiskovalnem zaporu spoznala, da bosta obtožena, sta se zavedala, da bosta imela zelo težko stališče: kot razbremenilne priče za svojo obrambo le ženo oz. mater, snaho oz. ženo in snahinega brata oz. svaka

za jugoslovansko uradno obvestilo Tanjuga, ki pravi: »V jugoslovanskih uradnih krogih zavračajo vse vesti in komentarje italijanskega tiska, da namerava baže Jugoslavija anektirati cono B, kakor tudi izjave ter diplomatske in druge korake, ki so bili storjeni v zvezi s tem s strani uradnih italijanskih predstavnikov, kot namerno provokacijo.«

Dasiravno so celo zapadni diplomati v Beogradu izrazili svoje začudenje nad tem, da italijanski uradni krogi podtika-jo vestem o napovedani spremembi jugoslovanskega gledanja na tržaško vprašanje izmišljeno namero po aneksiji cone B, se protijugoslovanska gonča v Italiji nebrzdano nadaljuje in še stopnjuje, itali-

(Nadaljevanje na 8. strani)

nulo nedeljo spet popolnoma zrušila, ko je bila objavljena vest, da je Sovjetska zveza z noto vladi ZDA odklonila sodelovanje na sestanku namestnikov zunanjih ministrov za sklenitev avstrijske državne pogodbe, ki bi se bil moral vršiti dne 31. avgusta. Svojo odklonitev je Sovjetska zveza utemeljila s tem, češ da se zapadne sile niso dovolj jasno odrekle skrajšanemu osnutku državne pogodbe.

Prav tako je Sovjetska zveza koncem minulega tedna naslovila tudi na avstrijsko vlado noto, v kateri pravi, da je svoječasi avstrijski odgovor glede stališča do skrajšanega osnutka ni zadovoljil in ponovno zahteva »končno veljavni odgovor« ali misli avstrijska vlada še nadalje podpirati skrajšani osnutek zapadnih sil ali ne.

To zadržanje Sovjetske zveze je izzvalo tem večje začudenje v svetu, ker so se tako avstrijska vlada kot zapadne sile v izmenjavi not s Sovjetsko zvezo pred enim mesecem že odrekale skrajšanemu osnutku. V političnih krogih zapadnih sil

OPOZORILO

UDELEŽENCEM PROSLAVE 10. OBLETNICE VSTAJE PRIMORSKEGA LJUDSTVA NA OKROGLICI
DNE 5.—6. SEPTEMBRA

Vsi udeleženci naj odpotujejo tako, da bodo v soboto popoldne dospeli pravčasno v Podrožico. Oni, ki se peljejo iz Celovca v Podrožico, se morajo odpeljati z vlakom, ki pelje iz Celovca ob 13.30 uri. Udeleženci iz območja proge Beljak — Podrožica, se morajo odpeljati z vlakom, ki vozi iz Beljaka tudi ob 13.30 uri.

Noben udeleženec naj teh vlakov ne zamudi, ker je nasproti naši zadnji objavi uspelo, da dobimo na Jesenicah na daljino zvezo prei, kakor če bi se odpeljali iz Podrožice šele z večernim vlakom.

Vsak udeleženec naj vzame s seboj nekaj malice in se oskrbi tudi s primerno obleko, ki bo morda v hladni noči potrebna.

Nujno opozarjamo, da se vsak udeleženec zanesljivo drži teh navodil.

Zveza koroških partizanov

vlada prepričanje, da Sovjetski zvezi zaenkrat še vedno ni za sklenitev avstrijske državne pogodbe, zlasti še, ker njena nota ponovno omenja, da bi bila rešitev avstrijskega problema lahka, čim bi se našla zadovoljiva rešitev nemškega vprašanja. S tem sovjeti skušajo povezovati teh dvoje vprašanj, kakor so svojčas povezovali avstrijsko in tržaško vprašanje, to pa samo za zavlačenje rešitve, ker po mnenju zapadnih sil vsa ta vprašanja nimajo nič skupnega in bi bila rešitev avstrijskega vprašanja samega — ob dobri volji vseh — mnogo lažja kot rešitev nemškega, odnosno obeh, če bi jih med seboj povezovali.

Dočim so se v ponedeljek sestali predstavniki zapadnih sil sami, da bi razpravljali o nadaljnjih možnostih glede državne pogodbe, se bo avstrijski ministrski svet prihodnji teden pobavil s sovjetsko noto avstrijski vladi.

„Mi smo nedolžni“

— torej same najožje sorodnike, ki jih sodišče običajno manj upošteva, na drugi strani pa proti sebi kot obremenilne priče tri uradne osebe — žandarje, katerih beseda pred sodišči mnogo velja in odtehta. V se težji položaj pa sta prišla oba Robinika, ko je državni pravdnik postavil tudi Robinikovo ženo Marijo in brata Hilarijeve žene Riepla na zatožni klopi, s čimer sta bila izključena kot morebitni razbremenilni priči.

Ko je žena Robinikovega sina kot edina preostala razbremenilna priča stala pred porotnim sodiščem, ji je predsednik senata takoj dolgo dopovedoval, da se kot sorodnica lahko odreče pričevanju in ji ponovno zatrjeval, da ne bo več šla domov, če bo kaj po krivem izpovedala, da je bila končno že vsa zbegana in preplašena in v skirbi svoje ni vedela kaj ji je v tej stiski storiti. Bravlec dveh obtoženih Robinikov dr. Wohlfahrt ji je nato svetoval, naj raje ne pričuje, ker bi ji s strani sodnika grozila takojšnja aretacija, če bi pričevala nekaj, kar se ne bi ujemale s pričevanjem treh žandarjev.

Vsi štirje obtoženci so odločno in v bistvu skladno izpovedovali, da niso zakrivali tega, česar jih državni pravdnik in sodišče dolžita. Vsi so izjavljali, da se ne čutijo krive ter so podrobno opisovali potek dogodkov usodnega 29. junija.

Žandarji so izpovedovali drugače, obremenilno, v glavnem v smislu obtožnice. Naši navzoči dopisniki so imeli vtis, ko da poslušajo ljudi, ki so se naučili svojih izpovedi in pričevanja na pamet. Opazili so razen tega marsikatera protislovja v njihovem pričevanju, na katere sta tudi branilca obtoženecv opozarjala sodnike, brez da bi se le-ti zmenili za ta opozorila.

Proti zagovorom, zatrjevanjem in dokazovanjem štirih obtožencev so stale izpovedi treh žandarjev kot obremenilnih prič.

Državni pravdnik je dokazoval, da je krivda obtožencev dognana in predlagal obsodbo in kazen.

Oba branilca, dr. Wohlfahrt iz Celovca in dr. Škofič iz Dunaja, sta prepričevala sodišče, da so obtožbe neutemeljene. Dr. Wohlfahrt je med drugim poudaril: Ali sta moja klienta — oče in sin Robinik — razpita nasilnika? Mislim, da ne. Nista nasilnika. Oba sta delavna, razsodna in mirna človeka iz ljudstva, zlasti še priletni oče Robinik. Ne verjamem, da je bilo vse tako, kakor so izpovedali žandarji. Zagovor obtožencev zveni mnogo bolj logično.

Sodniki so odšli iz dvorane na kratko posvetovanje. Ko so se vrnili, je predsednik prebral dolgovezno obsodbo.

„Mi smo nedolžni“ — se je iztrgal krik iz ust izmučenega, zdelanega ter v poštenem življenju in ob skrbeh za svojo družino osi-vellega očeta Robinika. Kmalu nato se je nezavestno zgrudil pred sodnike. Samo branilec in uradnik Slovenskega vestnika sta hitela iz dvorane po osvežujočo vodo, medtem pa se je drugi branilec skupno z obtoženimi prizadeval za onesveščenega. Nismo pa opazili, da bi bila vzbudila telesna slabost priletnega in betežnega človeka vidnega vtisa in človeškega sočutja pri sodnikih in državnem pravdniku.

Se preden je onesveščen prišel spet k zavesti, je predsednik senata s svojim zoprnim nam glasom uradno in z rutino nadaljeval z utemeljevanjem obsodbe štirih zgaranih kmečkih ljudi iz sovenske vasi pri Velikovu. Gostobesedno utemeljevanje ni moglo prepričati vseh, ki so bili navzoči v sodni dvorani. Nedvomno je prepričalo zastopnike Keine Zeitung in Volkszeitung, kar je razvidno tudi iz njunih poročil v tisku. Dvomimo pa, da bi moglo prepričati našo slovensko javnost, zlasti pa vse tiste številne naše ljudi na Koroškem, ki poznajo Robinika kot zavednega in značajnega slovenskega človeka, dobrega gospodarja in zadržanika ter njegovo ugledno ožjo in širšo družino, ki so jo nacisti preganjali...

IZ GOSPODARSKEGA ŽIVLJENJA DOMA IN PO SVETU

Mehanizacija, proizvodnja živil in število prebivalstva naraščajo

Mesečnik »Internationaler Landmaschinenmarkt« prinaša v svoji zadnji številki dvoje poročil, ki nista samo na splošno zanimivi, temveč za naša kmečka gospodarstva vsega uvaževanja vredni.

Prvo poročilo pravi, da je v začetku leta 1953 bilo na svetu 76.1 milijonov motornih vozil, to je 3.3 milijone več kot začetkom leta 1952. Od konca vojne se je število osebnih motornih vozil povečalo

GOSPODARSKI DROBIŽ

Angleško-jugoslovanska trgovina

Angleška trgovinska zbornica je te dni objavila v Londonu poročilo o angleško-jugoslovanski trgovini v prvih petih mesecih tega leta. Iz poročila je razvidno, da je znašal britanski uvoz iz Jugoslavije v tem času: lesa, rezanega in hlodov, v vrednosti 3,229.414 funtov šterlingov, neželjenih kovin in izdelkov pa v vrednosti 703,473 funtov šterlingov.

Britanski izvoz v Jugoslavijo je dosegel v istem času vrednost 2,600.000 funtov šterlingov. Lani v istem času je uvozila Anglija jugoslovanskega blaga za 12 milijonov, izvozila pa blaga za 6 milijonov funtov šterlingov. Letos je popolnoma odpadel uvoz jugoslovanskega žita, zmanjšal se je tudi uvoz lesa, a povečal se je za tretjino uvoz izdelkov.

Zlate in devizne rezerve v svetu

Po računih švedskih listov ima največje zlate in devizne rezerve v svetu, če jih preračunamo na 1 prebivalca, Švica, kjer pride na 1 prebivalca 3336 dolarjev zlata in dolarskih rezerv. Na drugem mestu so ZDA, katerih zlate rezerve znašajo 144 d. na 1 prebivalca. Če bi računali tudi pri Švici samo zlate rezerve, bi prišlo 289 dolarjev na 1 prebivalca. Nadalje znašajo zlate in dolarske rezerve Kanade 126, Belgije 121, Nizozemske 95, Venezuele 80, Irske 72.

Druge države v svetu pa imajo manj kot 50 dolarjev zlatih in dolar. rezerv na 1 prebivalca. Med drugimi so to naslednje države: Norveška 45, Finska 42, Velika Britanija 39, Danska 32, Južnoafriška unija 28, Zapadna Nemčija 16, Italija 19, Francija 16, Čile 14, Turčija 10, Brazilija 10, Indija 4 dolarje na 1 prebivalca. (Ur. Tidingarna, Stockholm).

Blaž Singer:

Gorski kmet in njegovo gospodarstvo

Iz odredb zvezne vlade iz leta 1937 ter določil ministrstva za kmetijstvo in gozdarstvo iz leta 1951 sledi precej jasno, kdo se lahko prišteva k gorskim kmetom in kdo ni gorski kmet. Zdi se mi pa potrebno — in to iz poznanja primerov zlorabe tega naziva — da bi pristojne oblasti na podlagi teh okvirnih določil izdale gorskim kmetom vsakemu posebej listino, s katero bi se lahko izkazal, če bi ta ali ona ustanova osporavala pravice in ugodnosti, ki mu grejo kot gorskemu kmetu. To bi bilo zelo primerno, ko vedno znova doživljamo, da je za doseg pravic in ugodnosti bolj merodajna pripadnost vplivni stranki kakor pa dejanski položaj in potreba.

Njegovi gospodarski pogoji

Gospodarskih pogojev gorskega kmeta ni mogoče istovetiti z gospodarskim pogoji ravninskega kmeta, pa čeprav bi mu tehnika odprla pot do mehanizacije obdelovanja zemlje ter ga potom gorskih cest neposredno povezala s tržišči. Nekateri mislijo, da bodo potom vravnega vlačila (Seilzug) in gradnje gorskih cest ali tovarnih poti (Güterwege), kakor jim pravijo, ustvarjeni pogoji za eksistenco gorskih kmetov. Res je, da vravnega vlačila olajša delo gorskega kmeta in da mu ustvari osnove za prehod k intenzivnejšemu in s tem dobičkanostnejšemu kmetovanju. Res je tudi, da so gorske ceste velika pridobitev, da z njimi gorskemu kmetu naravnost posredujemo kontakt s svetom, ki ga

za 21.7 milijonov ali 59%. Po ameriških cenitvah je na svetu v uporabi 6.75 milijonov poljskih traktorjev (ki so v stanju obdelati cca. 340 milijonov ha zemlje).

Drugo poročilo se nanaša na poročilo Združenih narodov, ki pravi, da se je svetovna kmetijska proizvodnja v zadnjih treh letih povečala za 7% ali pa nekoliko več kot 2.3% letno. Število prebivalstva pa je v tem času letno naraslo za 1.4%. V okviru svetovnega povprečja se je kmetijska proizvodnja povečala v Evropi za 12%, v Južni Ameriki za 7%, na Bliskovnem vzhodu za 16%, v severni Ameriki in na Daljnem vzhodu za 4—5%.

Naraščajoče število motornih vozil na sploh in v kmetijstvu posebej (v Ameriki pride na vsako tretjo osebo eno motorno vozilo) — naraščanje kmetijske proizvodnje in števila prebivalstva — čedalje manjša števila ročnih delavcev v kmečkih go-

Okoli 2900 tvrdk bo razstavljalo na Dunaju

Član dunajske velesejske akcijske družbe, zvezni svetnik Porges, je minuli torek podal na tiskovni konferenci v Celovcu izčrpno poročilo o pripravi za dunajski mednarodni jesenski velesejem in o njenem velikem pomenu za blagovno zamenjavo. Na dunajskem velesejmu bo poleg množice tuzemskih tvrdk udeleženi okoli 1000 razstavljalcev iz inozemstva. V največji meri bo udeležena Zapadna Nemčija, nato sledi Italija, Švica, Francija in Združene države. Osem držav in sicer Sovjetska zveza, Bolgarija, Anglija, Italija, Maroko, Poljska, Čehoslovaška in Madžarska bodo zastopane s kolektivnimi razstavami.

Poleg velikega prikaza kmetijskih stro-

V Ameriki najmodernejša jeklarna na svetu

Največjo jeklarno na svetu gradijo v ZDA, in sicer na bregovih reke Delavar v vzhodni Pensilvaniji. Ta jeklarna delno že obratuje in naglo povečava svojo proizvodnjo ter bo že konec letošnjega leta proizvajala v polnem razmahu. Ko bo popolnoma dograjena, bo v njej zaposleno 6000 delavcev in nameščencev.

Najpomembnejša značilnost te jeklarne je velika oddaljenost med posameznimi

spodarstvih — ali to, lastniki in obdelovalci zemlje, ne daje za misliti in ali to ne pojasnjuje vprašanja, ki jih postavljamo v zvezi na rentabilnost naše proizvodnje in našega dela. Ne bo več ostal kmetovalec tisti, ki se bo držal starih oblik gospodarjenja in dela. V sedanjem tempu razvoja bo ob vsej od gotove strani tolikokrat pridigani »zvestobi rodni zemlji« propadla, če se ne bo prilagodil razvoju kmetijstva v svetu in zahtevam, ki jih postavlja čas pred vsakogar.

Ves krik po boljših cenah za kmetijske pridelke je zamanj in nič drugega kot bluf delovnega kmečkega človeka od strani veleposestnikov in politikov iz gospodarskih vrst, ki hočejo na račun delovnega človeka živeti in uživati.

Mi pa iščemo poti za preusmeritev proizvodnje na naših kmetijah in poskušamo pokazati najboljšo pot za olajšanje dela in zvišanje realnega dohodka po naših vaseh. Vse to ni lahko, je veliko težje, kakor pa pihati na žerjavico preteklosti, in z njenim dimom zastreti kmetu pogled v prihodnost, kakor delajo to med drugimi tudi gospodje iz Mohorjeve hiše. b

jev in orodja bo za kmete posebno zanimiva razstava o izvozu živine. V posebni razstavi bo pokazana zmogljivost avstrijskega mlečnega gospodarstva. V okviru velesejma bodo razstavljali tudi nižjeavstrijski čebelarji prikaz iz področja čebelarstva.

Tekmovanja aranžerjev prikupne in na višji stopnji okusa prirejenih razstav, kar služi namenu, da bodo tudi zunanjo podobo razstav olepšali in dvignili, se bo udeležilo 600 razstavljalcev.

Vsako leto večja udeležba razstavljalcev iz tu- in inozemstva je dokaz, da je zanimanje gospodarstva za dunajski mednarodni velesejem vedno močnejše.

objekti. Baterije za koks in visoke peči so oddaljene ena od druge 1,6 km. Znotraj tovarne je 120 kilometrov železniške proge in 25 km cest. Jeklarna porabi električno energijo, ki bi zadostovala za potrebe mesta s 540.000 prebivalcev.

Letna zmogljivost te jeklarne bo konec leta 1,638.000 ton. Visoke peči so v zgradbi, ki je dolga 400 m in široka 26 m. Jeklarna ima devet visokih peči. Za eno visoko peč je porabljeno toliko opeke, koli-

V gospodarsko nerazvitih državah: sendviče ali svoboščine

Bivši generalni direktor prehrabnih in kmetijskih organizacij v okviru Združenih narodov (FAO), lord Boyd Orr, je v Kopenhagenu na konferenci za prizadevanje ustanovitve svetovne vlade, kjer je bilo udeležanih 400 delegatov iz 30 dežel, zahteval pogajanje s Sovjetsko zvezo, da bi dosegli zvišanje proizvodnje življenjskih potrebščin v svetu. »Če bi gladujoče narode postavili pred izbiro, da bi se odločili med vsemi nam znanimi svoboščinami in štirimi sendviči, bi volili sendviče«, je izjavil lord Boyd in pripomnil: »Zadostovalo bi, če bi samo pet odstotkov izdatkov za oboroževanje odtegnili za namene blagostanja prebivalstva v gospodarsko nerazvitih državah. Dočim so britanski in ameriški poslovni ljudje, ki sem jih vprašal, s tem soglašali, so politiki predlog odklonili.« Na kongresu so sklenili resolucijo, ki temelji na predlogu lorda Boyda in jo bodo predložili državam in vladam vsega sveta.

kor bi zadostovalo za izgraditev 125 večnadstropnih hiš.

Ta jeklarna bo proizvajala razne surovine, baterije za koks pa dajejo velike količine kemikalij, lahkih olj, amonijev sulfat, surovi naftalin, katran in drugo.

Železne surovine dovažajo po reki Delavar, kjer so zgradili moderno pristanišče, dolgo 333 m, z dvema ogromnima žerjavoma, od katerih lahko vsak dvigne 20 metrskih ton železne rude.

Ta jeklarna je zgrajena na prostoru, ki je dolg 16 km in je bilo potrebno za njeno izgraditev skoraj 30.000 vagonov materiala.

Za kakšno blago se zanima inozemstvo v Jugoslaviji

Inozemske firme se zanimajo predvsem za naslednje predmete jugoslovanskega blaga: živila, orehe, sardine, grah, fižol, lucerno, deteljno seme, cigarete; ptice in medvede za zoološki vrt; perje za posteljino, zajčjo dlako-angora; umetni nakit, broške, gume, galanterijo, darilne predmete, kozmetiko, parfum, medikamente; filatelistične znamke; tekstil; steklene proizvode, kemikalije, živo srebro, steklo, papir cement; železo in jeklo, železnino, električni material, žice, kable, radio-aparate, baterije za vozila, kolesa; vezane plošče, furnirje, usnjene etuije, vžigalice in druge predmete za kadilce.

pravijo zemljo za obdelavo, v gorskih predelih sneži in zmrzuje, vetrovi pa v prisojnih legah le prečesto izpihajo iz zemlje za rast prepotrebno spomladansko vlago.

K tem nevesočnostim pa v visokogorskih dolinah in grapah še o vsaki priložnosti dežuje, kar dela za časa zorenja in spravljaja pridelkov dodatne težave in povzroča nemalo škodo.

Nadaljnji činitelj, ki narekuje smer gospodarjenja gorskega kmeta, je posebnost njegove zemlje. Le-ta ni samo močno kamenita in zaradi večletne, vsled pomanjkanja delovne sile neodgovarjajoče oskrbe in obdelave revna in izčrpana, temveč je zaradi izpiranja in odnašanja ponekod zelo plitva; temu nasproti pa so ob vznožju nivi nakopičene metrske plasti mrtve humozne zemlje.

Spričo teh zelo razlikujočih se okoliščin za smer rastlinske proizvodnje in spričo tega, da vravnega vlačila še ni prodrl kot orodje za obdelavo zemlje in da je potrebna izgradnja gorskih cest in vzdrževanja prometa na njih tudi v zimskih mesecih zadoščeno le v majhnem odstotku, vidimo, da imamo v pogledu na gospodarske pogoje ter na ustrezno ureditev in usmeritev gospodarstva gorskih kmetov opravka s kompleksom vprašanj tako tehničnega oz. finančnega značaja kakor tudi — in to hočem poudariti — strokovnega, obratnogospodarskega, z družnega in agrarnopolitičnega značaja.

Našteli smo gospodarske pogoje gorskih kmetov in videli, da so slabši od pogojev ravninskega kmeta. Imamo pa med gorskimi kmeti dve prednosti. Prva je v

tem, da gorski kmetje skoraj ne poznajo razkosanosti in razdrobljenosti svojih zemljišč, druga pa v razmeroma visokem odstotku gozda pri zemljiški posesti gorskega kmeta.

Toda bolj kakor ti objektivni pogoji so vzrok šibki fundaciji gorskih kmetov subjektivni pogoji. Naš kmečki človek v gorskih predelih je vsled raznih okoliščin iz preteklosti izgubil povezavo s splošnim, posebej pa še z gospodarskim razvojem. Številne objektivne težave, ki smo se jih pravkar dotaknili, zahtevajo od gorskega kmeta več gospodarskega znanja, več strokovne in trgovske sposobnosti, kakor je bil v svoji zelo primitivni žoli deležen. Poleg tega je v njem še zelo močno zakoreninjen čut odvisnosti iz časa fevdalne dobe, ko je bil dejansko odvisen od zemljiškega veleposestnika. Temu čutu odvisnosti je vzrok dejstvo, da je prav v gorskih predelih zemljiški veleposestnik obdržal svojo posest (gozd), da je odvisnost gorskih kmetov poskušal ovekovečiti z raznimi servituti paše ter različnimi pogoji, ki jih postavlja, če se kmetje borijo za zaslužek pri vožnji njegovega lesa.

Rešitev teh vprašanj je tudi stvar skupnosti

Mnogo je v gospodarskih krogih danes zakulisne diskusije o tem, če je sploh potrebno pričeti z reševanjem teh problemov, ki stanejo drage denarje in ko na drugi strani čedalje nižji proizvodni stroški za žito in meso v svetu kažejo neren-tabilnost teh visokih investicij.

Toda to vprašanje si bomo ogledali in ga osvetlili v prihodnji številki.

(Se nadaljuje)

VLADIMIR DEDIJER: JOSIP BROZ TITO

POPOTNIK

Konec prve svetovne vojne

Sveto krono je vrag vzel, so govorili Kumrovčani in drugi zagorski kmetje leta 1918, ko je propadla avstro-ogrsko monarhija. Vlade avstro-ogrsko aristokracije je bilo po toliko stoletjih konec. Zagorski kmet se ne bo več bojeval za Habsburžane in za krono svetega Štefana na vseh evropskih bojiščih. Samo v vojni 1914—1918 je imel petindvajseti domobranski polk, v katerem so večino tvorili Zagorci, petindvajset tisoč vojakov, ki so bili deloma ubiti, ranjeni ali pa so prišli v vojno ujetništvo. Iz vse Hrvaške in Slavonije je v prvi svetovni vojni padlo 70.000 ljudi. Nad 150.000 vojakov iz teh krajev je prišlo v vojno ujetništvo, največ jih je zavedno prešlo na drugo stran, zlasti na ruski fronti, da se ne bi dalje borili za svoje zatiralce. Zadnji dve vojni leti so bili Zagorje kakor tudi drugi kraji po Hrvaškem prepolni tako imenovanega zelenega kadra, vojakov, ki niso hoteli iti na fronto, marveč so se v manjših ali večjih skupinah skrivali po gozdovih okrog svojih hiš.

Titov povratek iz Rusije

V septembru leta 1920 se je vrnil iz Rusije Josip Broz. Na meji so ga aretirali, a pozneje izpustili. V Kumrovcu ni našel nikogar svoje družine. Leta 1918 mu je umrla mati in se je oče preselil v neko vas v okolici Jastrebarskega. Odšel je k njim. Pri svojcih je ostal Josip samo nekaj dni. Tu ga je doletela tudi neka nesreča. Žena mu je rodila, otrok pa je čez nekaj dni umrl. Poslovil se je od očeta in odšel v Zagreb, kjer se je zaposlil v mehanični delavnici Filipa Bauma v Petrinjski ulici števil. 3. Takoj se je prijavil v sindikat ter se vpisal za člana KPJ. Sodeloval je pri pripravah in pri agitaciji za volitve v Ustavodajno skupščino. Josip

svojih doživljajih iz Rusije in ruske revolucije. Tako je za Josipa Broza zvedel tudi Stevo Šabić, ki je prav tako nekaj mesecev pred tem prišel iz Rusije.

Stevo Šabić je bil tih človek, srednje rasti, odkrit, družaben in se je prav kmalu spoprijateljil z Josipom Brozom. Povsod po vaseh so poznali Šabića pod priimkom »Dika«. Šabić tedaj ni bil član Komunistične partije, marveč je delal v Radičevi Hrvaški republikanski kmečki stranki. V krajevni organizaciji HRSS je Šabić zastopal mnenje, da je treba zapustiti dotodanje miroljubne pozicije in preiti k pripravi oboroženega boja za republiko. Po prihodu Josipa Broza in pod njegovim vplivom je postal Šabić prepričan komunist.

Razen na Šabića je Josip Broz našel na veliko število svojih somišljenikov. Prvi mlinar v Polakovem mlinu je bil delavec, nekaj mlajši od Broza, Ferdinand Šabadžija, ki je obšel dokaj sveta, ko je delal na Češkem, v Avstriji, Nemčiji. Bil je dober strokovnjak, posebno za montiranje mlinov. Po prepričanju je bil socialist, a je imela nanj precej vpliva njegova žena, hčerka nekega lastnika mlina v okolici. Kot Brozov pomočnik je tačas delal mlad fant po imenu Branko Ivanković. V vasi se je Josip Broz posebno spoprijateljil z mizarjem Franjom Podupskim, ki je stanoval tik njega, nato s kmetoma Filipom Kranželičem in Ladislavom Bujnohom. V sosedni vasi Tomašu sta živel dva sorodnika Josipa Broza, kovač Ferdinand in sodar Franjo.

Stjepan Šabić, Josip Broz in drugi somišljeniki iz Trojstva, Tomaša in okolice so poskušali dobiti zvezo s partijsko organizacijo. Zaradi tega je odšel Broz že leta 1921 v Zagreb, a je bilo tedaj težko dobiti zvezo, ker so bili v Obznanu razpuščeni tudi delavski sindikati ter izročeni v roke socialdemokratov ali socialpatriotov, kakor so jih imenovali komunisti. Na Hrvaškem je edino sindikat stavbinih delavcev ostal v rokah komunistov, ker je bil njegov sekretar Mijo Mlinarić hkrati narodni poslanec. Ta sindikat je imel kakor tudi drugi sindikati svoje prostore na Hlci števil. 55 in v njih so se zbirali delavci-komunisti, pomenkujoč se, kaj naj počno v novonastali situaciji.

Ob tej priliki se je Josip Broz srečal z Dragutinom Veselijem, ključavničarskim delavcem, ki je bil tisti čas sindikalni funkcionar. Veselo pripoveduje o tem srečanju:

»Nekega dne aprila ali maja 1921 smo na nekem sestanku v prostorih sindikata stavbincev razpravljali o zbiranju pomoči žrtvam lakote v Rusiji. Sredi sestanka je neki človek potrkal na vrata in stopil v sobo. Na vprašanje navzočih, kdo je in kaj hoče, je rekel: »Jaz sem Josip Broz, strojni ključavničar, prišel sem iz province, delam v Velikem Trojstvu in potrebujem neke informacije o delu sindikata. Radi bi tam izvedli neko akcijo.« V teh časih je bilo polno raznih vohunov in provokatorjev, ki so stikali v sindikatih, zato so ga nekateri navzočih, ki ga niso poznali, gledali z nezaupanjem. Ko je Broz v svojem nadaljnjem razgovoru povedal, da je minulo leto prišel iz Sovjetske zveze in da bi bilo treba pričeti z organiziranjem kovinskih in drugih delavcev v Bjelovaru ter okolici in da išče zato zvezo s svojim sindikatom, sem mu dejal, da je sindikat kovinarjev zdaj v rokah socialpatriotov in mu obljubil, da ga bom povezal z bivšimi člani tega sindikata, ki so živeli legalno. Ta sestanek je bil določen za isti večer in Broz se je povezal z legalnima članoma pokrajinskega sindikalnega sveta za Hrvaško, ki sta delala legalno: Ivanom Krndeljem ter Mijom Mlinaričem.

Kraljevica

Nekateri tovariši v Pokrajinskem komiteju KPJ za Hrvaško so svetovali Josipu Brozu, naj se poskusi zaposliti v kraljeviški ladjedelnici, da bi pomagal organizirati delavce. V Kraljevici je prišel Josip Broz septembra 1925. Obrnil se je do delavca Antona Štefanića, ki je bil že del čas zaposlen v ladjedelnici. Novega delavca je odvedel Štefanić v majhno gostilnico, ki jo je imela njegova žena Mima. Tu je bil Josip Broz na hrani in stanovanju, dokler ni pri-



TOVARIŠ TITO LETA 1927

šla v Kraljevico njegova žena Pelagija s sinom Žarkom. Našel si je sobo v hiši Barice Jakovčić na griču nad ladjedelnico. Kmalu je Broz prišel v stik z zdravnikom dr. Pajom Gregorićem, ki je bil zaposlen na antimalarični postaji v Kraljevici. Pajo Gregorić je obnovil v letu 1924 partijsko organizacijo v Kraljevici in je zvezo z njo izročil Brozu, ker je bil jeseni 1925 premeščen v Trogir.

Čez nekaj dni se je Josip Broz zaposlil v ladjedelnici.

Od prvega dne svojega prihoda v ladjedelnico dalje se je Josip Broz ukvarjal z ustanovitvijo sindikalne podružnice. Že čez nekaj tednov so bile določene volitve, na katerih so se volili delavski zaupniki. Josip Broz in Anton Štefanić sta bila izvoljena za delavska zaupnika. Večje število delavcev se je vpisalo v Neodvisne delavske sindikate. Toda proti sindikatom niso nastopali samo delodajalci, marveč tudi frankovci in radičevci.

Ob neki priliki je ravnatelj podjetja, inženir Anton Mazurka v delovnem času pristopil k Josipu Brozu in mu rekel:

»Pazite malo, nikar preveč ne verjemite vsem, ki se izdajajo za prijatelje delavskega razreda!«

Inženir Mazurka je s tem namignil na neke delavce, ki so bili pod vplivom frankovcev in radičevcev in ki so upravi podjetja poročali, da Josip Broz organizira »komunistične celice«.

V celici so bili razen Josipa Broza Fabijan Polić, Anton Štefanić, Josip Pavletić, Rade Celer, Ivan Pravdica. Vsi člani celice niso bili zaposleni v ladjedelnici. Rade Celer je bil čevljar po poklicu.

Iz ladjedelnice v Kraljevici se je Josip Broz povezal s partiji v okoliških krajih, v Bakru pa sta jo oživila Ivan Dujmić in Josip Cuculić. Partijsko so bili delavni tudi v Crikvenici in Sveti Jeleni. Vzdrževali so redno zvezo z Oblastnim komitejem v Zagrebu.

V ladjedelnici se je takoj občutilo živahnejše delo partijske organizacije. Predvsem so oživeli sindikati. Skoraj vsako soboto so zbirali prostovoljne prispevke za obolele tovariše. Josip Broz je posvečal veliko pozornost kulturno-prosvetnemu delu med delavci. Pomagal je ustanovljati delavska športna društva, med katerimi se je posebno odlikovalo športno društvo »Sloga« iz Hreljina. Nekoč je Josip Broz celo posredoval v Zagrebu, da si je uprava tega društva nabavila čim cenejše tamburice za svojo umetniško sekcijo. Tisto malo prostega časa, ki mu ga je ostajalo, je Josip Broz najčesteje prebil z nekim svojim prijateljem ribičem. Skupaj sta hodila loviti ribe.

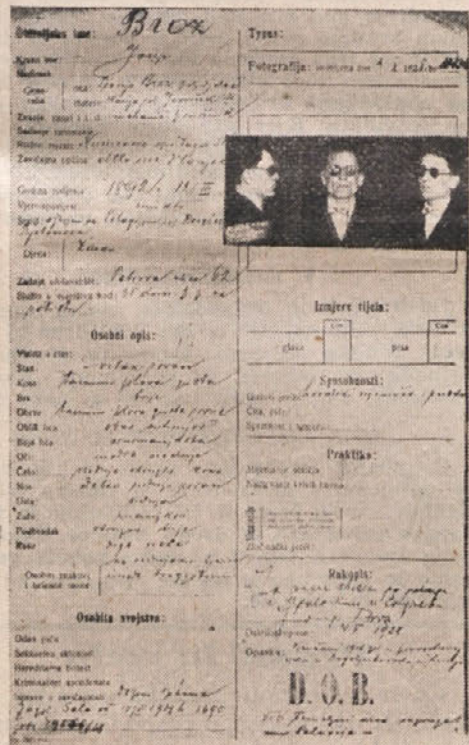
Tuje kritike
o tej knjigi

MANCHESTER GUARDIAN,
9. februarja, Hugh Seton-
Watson

»Josip Broz, ključavničarski pomočnik kmečkega rodu, ki je postal maršal Tito, junak jugoslovanskih komunistov in zli duh za pravoverne stalinovce, je ena izmed najpomembnejših osebnosti našega časa. Oris njegovega življenja, napisan deloma z njegovimi lastnimi besedami, je dragocena snov za zgodovinarje, za široko občinstvo pa nadvse prijetno branje. Maršal je imel srečo s svojim avtorjem Vladimirom Dedićem, glavnim urednikom dnevnika Komunistične partije »Borba«, ki je to nalogo izvedel kot izredno nadarjen novinar, propagandist in pisatelj in pri tem hkrati uporabil svoje znatno poznavanje anglosaškega občinstva, ki mu je po vsej verjetnosti ta knjiga v glavnem namenjena.«

Tukaj zaživi Stalin kakor le redkokdaj drugje. To je malenkostni trinog, ki zakriči, ko vztraja podpredsednik jugoslovanske vlade Kardelj, da je Nizozemska del Beneluxa, »Če rečem jaz ne, pomeni to NE! Ošabni lažni dobričina je, ki se zadržuje na načelnika jugoslovanskega štaba: »Srb, pridi sem!« in trči z njim. Precej surov spletakar je, ki neti nespornost med balkanskimi državami. Skušaj pripraviti Tita in Dimitrova do tega, da bi postala ljubosumna drug na drugega in dobrovoljno spodbuja Jugoslovane, naj »pogoltnejo Albanijo.«

Ta vprašanja balkanske zunanje politike so precej pripomogla k prelomu med Moskvo in Beogradom. To je storila tudi dejavnost sovjetske špijonaže, naduto vedenje sovjetskih častnikov in uradnikov v Jugoslaviji in sovjetski poskusi, da bi izkoriščali gospodarske vrne dežele. Nekaj tukaj navedene korespondence med Moskvo in Beogradom smo brali že drugje. Toda poročilo o seji Centralnega komiteja Jugoslovanske komunistične partije, ki je bila 12. aprila 1948 je novo in zelo zanimivo.



POLICIJSKI KARTON S PODATKI O TOVARIŠU
TITU, KI JE BIL NAJDEN LETA 1945 NA ZAGREB-
SKI POLICIJI. TITO JE BIL ARETIRAN 1. MAJA
1928, KO JE POSKUSIL REŠITI DELAVCA, KI JE
SODELOVAL PRI DEMONSTRACIJAH

Broz, vrnivši se iz Rusije, kjer je proletarijat ne samo izbojeval, marveč v tem času tudi že utrdil svojo oblast, je bil borbeno nastrojen. Sodeloval je v nekaj stavkah, posebno v uspehi stavki natakarejev. Ob proslavi Oktobrske revolucije je imel predavanje v sindikatih v Zagrebu, ki ga je končal z vzklikom:

»Samo z oboroženim bojem si more delavski razred osvoboditi oblast!«

Josip Broz je nosil tedaj visoke škornje, dolg kožuh in kučmo na glavi.

»Dobro se spominjam,« pripoveduje Miroslav Krleža, »da so v tem času med delavstvom v Zagrebu govorili, da je prišel v Zagreb iz Rusije delavec po imenu Broz, z astrahansko kučmo, na kateri se še poznajo odtiski peterokrake zvezde, ki jo je nosil v Rusiji.«

Veliko Trojstvo

Leta 1921, ko je prišel Josip Broz v Veliko Trojstvo, je imela vas okrog 330 številk čedno zidanih hiš. To je ena bogatejših vasi, ki drži železniška proga skozi in je glavna cesta obdana z drevoredom kostanjev in jablan. V Trojstvu je bil tudi sedež občine. Okoliške vasi so težile proti Trojstvu tudi zaradi parnega mlina, katerega lastnik je bil Samuel Polak.

V Velikem Trojstvu in v okolici se je kmalu razvedelo, da živi v Polakovem mlinu neki strojnik, ki zelo rad pripoveduje kmetom o



TITO GOVORI

Letošnja setev ozimne rži

1. Menjava semena

Minula, za pridelovanje rži tako neugodna leta, pa tudi letošnje uspevanju našega krušnega žita v nizkih, obdravskih legah tako zelo nenaklonjeno leto nas sili bolj kakor drugekrat, da mislimo na menjava semena. Pri tem pa predvsem vpoštevajmo, da si nabavimo seme od v naših razmerah že preizkušene sorte in da mogoče preizkušamo s kako novo sorto le na manjših parcelah in v od glavnega domačega posevka ločeni legi.

Trpke izkušnje smo napravili zadnja leta z raznimi tujimi plemenitimi sortami. Zato ne bo odveč, če vam čisto nekratkopišem lastnosti nekaterih plemenitih in polplemenitih sort, katere je dobiti letos po znižani ceni tudi v naših zadrugah. So to sorte:

1. Zgornjekoroška (Oberkärtner). Je nekoliko drobna v zrnju, da povolne pridelke, ni previsoka v slami in je predvsem odporna proti izzimljenju in proti rji in uspeva tudi na lažjih zemljinah.

2. Kefermarkterca (Kefermarkter). Je zelo dolga v slami, je proti poleganju srednje odporna in je razmeroma odporna proti izzimljenju. V vseh, za rjo ne preveč nevarnih legah, daje prav obilne pridelke. Diči jo lepo, dolgo klasje. Lansko leto je vendar pri nas vsled suše in rje v mnogih legah odpovedala.

3. Melkarca (Melker). Je proti izzimljenju zelo občutljiva in priporočljiva le za milše lege. Je precej dolga na slami in je v za rjo manj dovzetnih legah ena od najdonosnejših in najplemenitejših sort.

4. Šleglarca (Schlägler). Je odporna proti izzimljenju, dolga v slami, vendar ne preveč odporna proti rji in poleganju.

5. Tirnavarca (Tyrnauer). Je zgodnje-zrela in za suhe lege prikladna, proti poleganju razmeroma odporna sorta, ki pa je v lanskem nenormalnem letu v nekaterih, (sicer redkih) naših legah vsled rje le razočarala.

Zelo važna za nas je izkušnja, da moramo v naših tako zelo neizenačenih podnebnih prilikah tudi o letih z normalnim vremenom od zelo plemenitih sort kakor kefermarkterca in melkarca, naročiti vsako leto originalno seme, če hočemo biti sigurni glede prezimljenja in če hočemo doseči stalno visoke pridelke. Sorte, ka-

Čistite peso pred krmljenjem

Ob primerni zagnoitvi je letos tudi pesa prav dobro obrodila. Marsikje jo bomo zaradi tega pokladali ne samo svinjam ampak tudi kravam-molznicam. 10 kg pese ima isto redilno vrednost kot 1 kg ječmenovega zrnja. Krava dobro prenese tudi večmesečno krmljenje z do 50 kg pese na dan. Navadno ji pa vendar damo le okrog 20 do 30 kg na dan in žival (izjemoma tudi 40 kg, če ne pokladamo silažel). Če ob pokladanju pese postane živina driskava, je to skoraj vedno pripisovati pomanjkljivemu čiščenju in onesnaženju korenin s prstjo.

Kar velja za krave je v podvojeni meri merodajno za svinje. Tudi tem pokladajmo le surovo dobro od prsti očiščeno in po potrebi oprano peso.

Za shranitev in hranitev čez zimo pa je bolje, da pride pesa še nekoliko prstena v klet oz. zasipnico. Taka pesa se bolje drži. Pred krmljenjem jo je vendar vsekakor osnažiti.

kor Zgornjekoroško ozimno rž, Schlägler in Lungausko gorsko rž pa sejemo lahko tudi po več let z enakim uspehom, če nam z ločeno setvijo uspe ohraniti jih sortno čiste.

2. Obdelovanje zemlje za rž

Pri obdelovanju in pripravi zemlje za rž vpoštevajmo, da dosežemo obilen pridelok le:

a) ako jo sejemo v primerno vlečano zemljo,

b) ako strnišče preorjemo vsaj tri do štiri tedne pred setvijo,

c) ako brazde ne potegnemo pregloboko (15 cm globoka brazda zadostuje),

č) ako za krompirjem (kamor sicer setev vsled rahle in nevlježane zemlje ni priporočljiva!) njive sploh ne orjemo, temveč samo branamo ali pa obdelamo z rahljačem,

d) ako spravimo seme plitvo — k večjemu do 2 cm globoko — v zemljo in

e) ako sejemo rž v suhem vremenu.

3. Gnojenje rži

Malo denarja je pretežno sedaj med nami. Tako malo kakor že dolgo ne. Večina naših gospodarjev ne bo mogla misliti na nabavo gnojil ali vsaj ne bo hotela tvegati nakupa umetnih gnojil. In vendar je, gospodarsko gledano, tako ravnanje povsem zgrešeno.

Glede uporabe umetnih gnojil pri žitu zamorem tudi letos le reči, da se ob pravilni setvi plemenitih, odbranih in preskušenih sort (ne pa kakšnega opešanega domačega žita) umetna gnojila še vedno izplačajo.

Če žitu polno gnojimo, če damo povpre-

čno 350 kg fosfornega, 150 kg kalijevega in 100 kg dušičnega gnojila na hektar, nas stane to približno 400 do 600 šil. Umen gospodar, ki je gnojila pri donosnejših sortah pravilno rabil, bo s tem povečal pridelok žita za povprečno 500 do 600 kg in tudi več, kar pomeni, da bi na ta način povečal pridelok po vrednosti za 1000 do 1400 šil. Kdor bi moral žito kupovati, predvsem pa tistemu, ki bi žito prodajal, se torej umetna gnojila izplačajo. Saj hlevskega gnojla itak nimamo preveč, vrhuvsega ga okopavine in travišča neprimerno bolje izrabijo kakor pa žita. Dodatek hlevskega gnojla žitu je sploh odveč tudi v primeru, da sejemo žita za okopavinami, deteljami ali pa stročnicami. Za primere pa, v katerih bi z hlevskim gnojem ozimnam le gnojili, bi bil poseben dodatek fosfornih in često tudi kalijevih gnojil (če je pri preiskavi ugotovljeno pomanjkanje kalija v zemlji) za boljši učinek gnojila in dušika in za zmanjšanje nevarnosti poleganja in rje nujno potrebne.

Pa tudi druga trditev, da umetna gnojila pospešujejo škodo vsled suše in rje v splošnem ne drži. Ravno narobe je res! Fosforna gnojila pospešujejo zorenje in so vsled tega odlični pripomoček, da marsikatero žito uide na nevarnejšem valuvalu rje: kalijeva sol pa naravnost dviga vlažnost zemlje, odpornost proti izzimljenju in podpira zdravje rastlin. Kar edino lahko povečava nevarnost rje, je enostransko gnojenje z hlevskim gnojem in preobilna enastranska uporaba dušičnih umetnih gnojil pri nekaterih že od narave za rjo dovzetnejših sortah.

Č hitrem napenjanju govedi

»Preprečiti je bolje kot lečiti«, pravi star pregovor. Le-ta velja predvsem tudi za hitro napenjanje, ki se pri goveji živini kljub vsej opreznosti na prebohotni paši ali ob sparjeni zeleni krmi tako pogosto pojavlja in ki povzroča tudi toliko škode.

Predvsem naj ne bi na prebohotna pasišča, na katerih se mogoče nahaja mnogo bele deteljice, puščali živine »s praznim vampom«. Dajmo ji, predno gre na pašo, vsaj nekaj zrezane slame, če že ne sena. Tudi samo slamo ob sicer tečni bohotni paši živali prav radi žrejo, ker ona polni prebavila in vpliva na boljšo izrabo trave. Tudi nikdar ne pasimo po mokrih deteljščih. Čakajmo, da rosa izgine.

V hlevu mešajmo med svežo deteljo seno ali slamo. Sparjene detelje sploh ne krmimo. Nikoli tudi ne napajamo živine kmalu potem, ko se je detelje nažrla. Če se po tem ravnamo, preprečimo marsikatero napenjanje.

Čim pa bi se napenjanje že pojavilo, dajmo živali piti dva litra apnene vode, katero napravimo na ta način, da denemo v liter vode 2 do 3 žlice živega apna, pomešamo in precedimo.

Kot zelo uspešna proti hitremu napenjanju se je v zadnjem času uveljavila zgoščena solna kislina (konzentrierte Salzsäure).

Namolzite v vinsko steklenico mleka, denite vani kavino žličko koncentrirane solne kisline, dobro premešajte in zalijte živinčetu. Uspeh je večinoma prav prese- netljiv. Žival začne rigati in čez pol ure je

nevarnost izginila. Riganje povzročite tudi, če date živali v gobec povez iz slame, katerega zavežete za rogovima. Ustni del poveza namažite z milom ali kolomazom, da goved bolje zveči.

Odpravljanje plinov iz vampa pospešujemo tudi z gnetenjem obeh lakotnic hkratu. Pri tem pa naj stoji govedo s prednjima nogama višje kakor z zadnjima. To vsaj pet minut trajajoče gnetenje, ki ga je večkrat ponoviti, smatrajo nekateri za najgotovnejše sredstvo za odstranitev plinov.

Pline odpravljamo iz vampa tudi skozi črevo in je v ta namen iztrebiti blato iz njega ter potem klistirati.

Če vse to ne pomaga imamo vendar še dva pripomočka, da odstranimo sapo in sicer požiralnikovo cev in trokar. Vbod s trokarjem je izvršiti na tistem mestu leve lakotnice, na katerem je najbolj napeta, to je približno štiri prste od kolka in štiri prste od ledvičnih vretenc.

Če ni tokarja pri rokah, je pač poskusiti vbod s takim špicastim nožem, ki se ne zapira. To bi bil vendar zadnji poizkus pred klanjem, kajti vbod z navadnim nožem je nevaren. Malo ranico od trokarja je namazati z lizolovo raztopino ali podobnim. Rano od navadnega noža pa je najbolje zašiti če se je vbod posrečil.

Vse to delo je najbolje prepustiti živinozdravniku, če je hitro pri rokah.

Po izvršenem vbodu prvi dan ne dajmo nič žreti in stanje živinčeta se bo kmalu popravilo.

lo v boljši in zračnejši zgornji plasti zemlje. Če so drevesca, ki jih hočemo saditi, malo osušena, jih položimo za 24 ur v vodo. Korenine postanejo strem sprane in brez prsti. Zato je priporočljivo, da oprano korenensko krono namočimo v ilovičnem močniku. Tudi na neizprano korenensko krono bo tak močnik dobro vplival in obvaroval drevesce pred posušenjem, posebnost, če imamo precej pečeno, lahko zemljo. Močnejše, predvsem pa precej poškodovane korenine obrežemo do zdravega in neizsušenega lesa.

Mladik v vejni kroni pustimo največ 5, zadostujejo pa tudi 4. Bolje je, če so razvrščene na podaljšku debla v gotovi razdalji kot vse v isti višini, ker potem ni nevarnosti, da se odčesnejo.

inž. Marko Polcer

Kaj bomo delali...

... na polju

Pripravljamo za setev ozimne rži kakor opisano v zadnjih »Obvestilih«. V ugodnejših legah sejemo tudi ozimni ječmen.

Strniščno repo so nekaj zaradi povečanja pridelka — pleli. Dandanašnji si take »potrate« delovne moči ne moremo več privoščiti, vendar pa na široko, z roko sejano repo lahko dvakrat povprek pobranamo.

Veliko škodo delajo pri turščici (koruzi) vrane in srake, ki kljujejo storže ob času zorenja. Odganjanj jih s puško in s strašili. Pobite obesi na drog in jih razpostavi po njivi. Dobro je tudi namazati listje okoli njive z apnenim beležem, obešati svetle reči (steklene črepinje, odrezke pločevine).

Posamezno sem že pred osmimi dnevi ugotovil, da koruzo vrščikajo oz. obžinjajo. Vrhove turščice posekajo ali skrajšajo kar do prvega najvišjega storža. Ponekod pa oskubijo steblo vseh listov in še vrha zraven. Takšno obžinjavanje in skubljenje je za prav gotovo zelo škodljivo, dokler je koruznica še zelena in dokler je zrno še mlečno. Saj s tem tako rekoč porežejo rastlini pljuča in ji odvzamejo vse organe, ki z njimi rastlina pride do svoje hrane. Razume se, da se s tem pridelok zniža.

Ako je koruzno steblo ali metlica okužena po bulavi sneti iznad najvišjega storža, tedaj rastlino obžanjemo do zdravega mesta, ako pa nastopi snet pod storžem, tedaj pa ven z njo! Ako so bule na stranskih vejah, jih pač odrežeš.

Zanjemo tudi proso. Ker vendar to zelo neenako zori, je težko zadeti pravi čas žetve. Ako ga kosimo prezgodaj, ostane mnogo zrnja zelenega, ako prepozno, tedaj se ga precej osuje. Proso je zrelo za žetev, kadar je latje rumenkasto-zeleno in kadar dobi zrnje svojo značilno barvo.

Na Kranjskem, kjer posevek sorazmerno preje zori, so včasih o prosu dejali: »O Marjeti latica, o Jerneju potica«. Okrog 13. julija se je torej pokazalo latje, okrog 24. avgusta pa so ga že »melij« in pri tem jedli potico.

Po malem spravljamo tudi krompir in sicer predvsem za prašiče in za drugo gospodarsko uporabo za sproti.

Končujemo s košnjo otave in vnuke.

... v hlevu

Vprežni živini je pokladati krepkejšo krmo. Ob morebitnem pokladanju pesnega perja govedi je dodajati tudi sena in slame. Svinjam krmimo pesno listje le surovo in damo na 10 kg tega zvrhana žlico krmilne krede. Preudarimo tudi glede nabave krepke krme za zimski čas. Pričenjamo pa z jesensko pašo po travnikih. Kjer pasemo po bohotnih, močno z deteljico preraslih travnikih, skrbimo, da ne bo večje škode vsled morebitnega hitrega napenjanja. Pripravimo vse potrebno za prvo pomoč (apno, solno kislino, požiralnikovo cev in trokar).

... v sadovnjaku

Odstranjujemo propadajoče sadno drevje, ki dela samo napotje in širi škodljivce in bolezni. Zimska sadja naj ostane na drevju do prihodnjega meseca, da popolnoma dozori. Prezgodaj obrano sadje vene in se slabo drži.

... na zelenjavnem vrtnu

Prelehamo izpraznjene grede in jih lahko še posejemo z motovilcem in zimsko solato. Sadimo zimski česen in šaloto. Delimo in presajamo rabarbaro in druge trajnice. Zgodnje zelje dozoreva. Glave, ki začno pokati, pobremo in spravimo v hladne prostore ali jih zrežemo in okisamo.

Prašič in voda

Če se kakšnemu prašičku-ujetniku posreči, da ukane strogo gospodinjino in smukne iz hleva — kam se poda? Kje si bo izbral svoje letovišče? V prvo mla ko jo bo mahnil, bodisi da je to gnojica ali katera koli druga voda. Sami da se hladi, kot pravijo, pa je zadovoljen. Seveda za njegovo zdravje ni vseeno, če se valja po gnojnici ali koplje v čisti vodi. Za plemenske prašiče bi morali imeti tekaljšče, kamor bi jih vsak dan spuščali, v tekaljšču pa plitvo jamo z vodo. Jama naj bi bila po možnosti betonirana ali vsaj tlakovana in napravljena tako, da se voda lahko menja. Kdor pa nima »kopališča« za prašiče, naj bi jih vsaj večkrat (lahko dnevno enkrat) opral s čisto, toda ne premrzlo vodo. Za zdravje in odpornost prašičev proti boleznim je taka kopel zelo koristna.

MAMICA ODGOVARJA NA VPRAŠANJE O PREDENICI V DETELJI

Brala sem nedavno v našem listu vprašanje in odgovor glede predenice v detelji. Stara sem že čez 70 let in sem bila vse svoje življenje le pri poljskem delu. Večkrat se je primerilo, da je prišla predenica v deteljo.

Mi smo napadeno mesto pokosili, kakor pišete, pokoseno deteljo s predenico zažgali in zemljo globoko prekopali. Kakkega vročega dne smo še gnojnico »gor zapelali«. S tem postopkom smo predenico vselej uničili. Seveda smo se spravili na zatiranje nadležnega plevela vselej že zgodaj in sicer kakor hitro smo ga zagledali.

B. M.

Namigi k nakupu in sajenju sadnih drevesc

(Konec)

Drevesni kol zasadimo pred samim sajenjem v jamo, torej v trdo zemljo, da bo trdnjeje stal. Drevesce mora stati tik ob kolu, ki naj mu sega par cm kod krono. Ko ga odžagamo v pravi višini mu rob obrežemo z nožem, da drevesce ne drga. Velika napaka je zasajati prekratke kole. Če namreč privežemo drevesce ob koncu prekratkega kola, je v nevarnosti, da ga močan veter ali visok snež polomi ob privezi. Ob vetru ali snegu se drevesce nagne in sicer samo od krošnje do mesta priveze. Tu nastane največja napetost.

Tudi pri drganju živine ob drevescu obstoja velika nevarnost, da se drevesce polomi na tem mestu. Naši sadjarji dostikrat mislijo, da jim drevesce polomi hudoben sosed, v resnici so vendar sami zakrivali

odlom, in sicer po živini, vetru ali snegu. Tako mi je tožil kmet v Glödnitzu v Krški dolini, ki je dobil pri meni 30 drevesc, da mu je hudoben človek polomil 6 drevesc. Pri ogledu drevesc sem pa opazil dlatko, kar je najboljši znak, da mu jih je polomila živina.

Gnojenje je pri naših slabših zemljinah pri sajenju večinoma nujno potrebno. Najboljši je kompost, ki ga pomešamo s prstjo med in okoli korenin. Gnoj naj bo po možnosti goden. Čim manj je goden, tem bolj pazimo, da pride med korenine prst. Gnoj pomešamo v tem slučaju s prstjo bolj ob straneh jame in nad koreninami. Gnoj spravljati na dno jame ne kaže, ker s tem zvabi korenine v globino. Drevesce bo namreč v poznejših letih bolj uspeva-

KOLEDAR

Petek, 4. september: Rozalija
Sobota, 5. september: Lavrencij
Nedelja, 6. september: Caharija
Ponedeljek, 7. september: Marko in tovariši
Torek, 8. september: Rojstvo M. D.
Sreda, 9. september: Peter Klaver
Četrtek, 10. september: Nikolaj Tol.

SPOMINSKI DNEVI

4. 9. 1834 Rojen v Ljubljani pisatelj Fran Erjavec — 1852 Rojen na Brdu pri Lukovici pisatelj Janko Kersnik — 1870 Razglašena tretja francoska republika
5. 9. 1843 Izšle Bleiweisove „Novice“ — 43 let po Vodnikovih.
6. 9. 1638 Avstrija prvič zasedla Beograd in ga obdržala do 1690 — 1810 V veliki bitki pri Varvarinskem polju so Srbi premagali Turke — 1944 Pohorski odred je osvobodil iz nemškega transporta 622 angleških vojni ujetnikov.
7. 9. 1848 V Avstriji sprejeta zemljiška odveza — tlaka in desetina odpravljena.
8. 9. 1841 Rojen češki skladatelj Anton Dvoržak — 1807 Začetek svetovnega kongresa „Svobodne misli“ v Pragi. Od 2.500 udeležencev je bilo 12 Slovencev, v častnem predstavljanju pa pesnik Anton Aškerc — 1900 Rojen Miha Marinko — 1943 Kapitulacija Italije.
9. 9. 1828 Rojen v Jasri Poljani pisatelj Nikolajevič Tolstoj — 1943 Po kapitulaciji Italije nemška vojska zasedla Ljubljano.
10. 9. Dan jugoslovanske mornarice — 1943 V Podgori v Dalmaciji ustanovljen prvi oddelek narodnoosvobodilne mornarice.

Pričetek šolskega leta na realni gimnaziji in realki v Celovcu

Ob pričetku šolskega leta 1953/54 na realni gimnaziji in realki v Celovcu bodo v ponedeljek, 14. septembra, ponavljalni in izpolnilni izpiti in sprejemni izpiti v drugi do osmega razreda; v torek, 15. septembra, sprejemni izpiti v prve razrede in nadaljevanje ostalih izpitov. Za sprejemne izpite se je treba prijaviti do dne 12. septembra med 9. in 11. uro v pisarni ravnateljstva. V sredo, 16. septembra, bo vpisovanje v drugi do osmega razreda, v četrtek, 17. septembra, ob 8. uri otvoritvena božja služba, za katoliške učence v Marijaški kapeli in za evangelijske v evangelijski cerkvi, ob 9. uri pa pričetek šolskega pouka.

Priprave v celovškem gledališču

Predstave v celovškem gledališču se bodo pričele šele v nekaj tednih, vendar so s pripravljalnimi deli že pričeli. Kot uvod k temu je bilo dne 1. septembra, kakor vsako leto, pri direktorju Theu Knappu obratno zborovanje tehničnega osebja in ostalih članov obrata. Direktor Knapp je vse navzoče v vzpodbudnih besedah prosil, naj vsak po najboljših močeh prispeva k čim boljšemu uspehu gledališkega delovanja. Prireditvi sta v imenu občine prisostvovala namestnik celovškega župana Katzian in kulturni referent dr. Holzer.

**Po naši zemlji****Izpod našega Dobrača**

Izpod našega Dobrača poročamo, da so dela na žiljski cesti od odcepitve od državne ceste v Italijo in do Čajne v polnem razmahu. To dejstvo je razveseljivo, ker so bile pritožbe o dosedaj slabi cesti upravičene in se nam je izpolnila naša prepotrebna zahteva. Sedaj bo pa cesta asfaltirana, kar bo silno olajšalo osebni in tovarni promet. Kakor vse kaže, bodo dela že v prihodnjih tednih dogotovljena. Predpretekli petek je bil na Bistrici na Zilji konjski sejem. Zaradi znane konje-reje na Zilji, ki je kmetom vir dohodkov, so bili pri nas sejmi nekaj vedno dobro

Kotmara ves

Daleč po Rožu je v ponedeljek zvečer žarelo nebo od ogromnega požara, ki je izbruhnil v skednju Humperškega gradu. Kakor domnevajo je požar nastal vsled samovžiga. Ogenj se je s silno naglico širil in je bilo kmalu veliko dvonadstropno poslopje in plamenih. Hitro so prispele na lice mesta okoliške požarne brambe na pomoč, ki pa so se mogle omejiti samo na čuvanje sosednih poslopij in bližnjega gozda. Živino so mogli iz hlevov še rešiti, poslopje pa je pogorelo do tal. V velikem gospodarskem posloppu so se nahajale ogromne zaloge sena in slame, okoli 90 tisoč kilogramov, in 3000 kilogramov še nezmlačenega ovsa, kar je vse zgorelo. Požar je uničil tudi dragocene kmetijske stroje in orodje. Požarne brambe so bile zaposlene z gasilno akcijo do jutra.

Vernberk

Oskrbnik črpalnice Walter Prohaska se je minuli teden vozil z motornim kolesom v bližini Nove vasi. Bilo je okoli osme ure, že v mraku, ko mu je kolo nekaj odpovedalo. Zato se je ustavil na desnem robu ceste in je kolo popravljal. Neki študent, Olinto Morelli iz Pesari, je v istem času privozil s svojim osebnim avtom po cesti. Nasproti mu je prispelo neko drugo močno razsvetljeno motorno vozilo. Zaradi bleščobe od žarometov ni dobro videl in je zavozil na skrajno desno stran ceste. Pri tem je zadel v Prohasko, ki je imel opravka pri svojem motorju. Sunek je bil tako močan, da je Prohaska zalučilo kakih sedem metrov daleč v cestni jarek, kjer je obležal težko ponesrečen. Ponesrečenca so prepeljali v bolnišnico v Celovec, kjer pa je zadobljenim poškodbam podlegel.

Beljak

Na cestni ožini pri glavnem trgu v Beljaku sta trčili dve kolesarki, ko sta se hoteli ogniti nekemu poštenu avtobu-

obiskani in živahni. Kmetje so za svoje znano kvalitativne konje sklepali dobre kupčije in so bili lahko gospodarsko trdni. Toda zadnji sejem je pokazal silno malo zanimanja. Kot kupci so prispeli skoraj edino le mesarji, ki so ponujali za žrebeta po 700 do 1300 šilingov. Pa tudi kobile niso dosegle nič kaj razveseljivih cen, dočim so jih še pred nekaj leti plačevali po 23.000 šilingov in še celo več. Zastoj v odprodaji in nizke cene naših konj povzročajo pri naših kmetih-konjerejih zaskrbljenost za gospodarski obstoj v bodočnosti.

su. Ena izmed žensk, ki je imela na kolesu dveletnega fantka, je težko strmoglavila. Otrok je utrpel prelom lobanje in je umrl v rešilnem avtu, ki ga naj bi prepeljal v bolnišnico. V splošni zmedbi je drugi kolesarki, neki 15-letni Eriki Medved uspelo, da se je s svojim kolesom neznano kam odpeljala. Ko pa je pozneje slišala o usodni posledici nezgode, se je sama javila policiji.

Vrba

Tudi pes lahko povzroči prometno nesrečo, kar se je zgodilo nedavno na cesti ob Vrbi. Monter Beschouby iz Celovca se je peljal po imenovani cesti z motornim kolesom in nek pes se mu je zaletel v kolo. Posledica tega je bila, da je vozač strmoglavil in utrpel težke poškodbe.

Mesar Goričnik v Vrbi je pred nekaj dnevi gonil skozi Vrbo proti klavnici za zakol pripravljenega bika. Naenkrat pa je žival podivjala in divje zdirjala skozi Vrbo. Ko so privozila na zelo prometni cesti nasproti motorna vozila, je bik preokrenil smer in zdrvel na promenadno pot. Pred nekim restavrantom so nekateri pogumni mesarski pomočniki bika ujeli, toda ta se je še enkrat iztrgal in zdrvel na obrežje Bulfon, kjer se je nahajalo polno gostov. Bik se ni ustavljal na obrežju, temveč strmoglavil naravnost v jezero. Zgubil je tla pod nogami in strahovito tulil in divje klatil okoli sebe, nato pa je izginil pod vodno gladino in utonil.

Šteben pri Globasnici

V torek, 19. avgusta, je zadela Kusmovo družino težka nesreča. Izbruhnil je požar in v kratkem času uničil stanovanjsko in gospodarsko poslopje. Rešiti so mogli iz hleva samo še živino, dočim je letošnja zaloga krme in žita in gospodarsko orodje postala plen ognjenih zubljev. Ob tej nesreči utrpel Kusmova družina zelo občutno škodo. Domača požarna bramb-

Kratke vesti iz Koroške

Tujskoprometni kraji zaznamujejo letos lepe uspehe. Prizadevanje krogov, ki se zanimajo za tujsko-prometne zadeve, se je izplačalo. V mesecih maj, junij in julij leta 1952 so našli 138.829 oseb z 637.141 prenočišči, v istih mesecih letošnjega leta pa so zaznamovali 158.466 oseb, ki so obiskale koroška letovišča in so se poslužile 785.271 prenočišči. Prenosišča so narasla za 28 odstotkov. V istem času preteklega leta je obiskalo Koroško 42.071 inozemskih gostov, med tem, ko so jih letos našli 57.726. Prenosišča inozemcev so znašala lani v navedenem času 195.259 letos pa 301.617, to pomeni 54 odstotno zvišanje.

Dva tedna prej kot lani so mogli letos v letovišču Vrba ob Vrbskem jezeru pozdraviti 25.000-ega gosta. Ta je bil bančni prezident dr. Grassmann s svojo ženo iz Münchena. Direkcija zdravilišča in hotel Mösslacher sta mu naklonila častna darila.

Poštni in telegrafski urad 4 v Celovcu (Kolodvorska ulica) bo med časom od 7. do 30. septembra zaprt. Najbližji poštni uradi v okolici so: poštni urad 1 (Dr. Hermangasse 4), poštni urad 5 (Völkermarkterstrasse 12), poštni urad 2 (Südbahngürtel 7).

Na Golici pri Stockenboju je v višini 2000 metrov našla orožniška patrulja 35 mrtvih ovac, ki jih je ubila strela, ko je nekega dne divjala nevihta preko planine. Škoda, ki jo kmetje utrpijo, znaša okoli 7000 šilingov.

V bližini Glandorfa je pretekli petek iztirila lokomotiva brzovlaka Beljak—Dunaž. Vodji lokomotive se je posrečilo vlak, ki je vozil z brzino 80 kilometrov proti št. Vidu tako zavreti, da lokomotiva ni skočila iz tračnic. Proga je bila v dolžini enega kilometra nekoliko poškodovana. Lokomotiva je iztirila, ker se je zlomila os na tendarju. S pomočjo pomožnega vlaka so lokomotivo zavlekli v št. Vid.

V Ausserteuchnu pri Himmelbergu je minuli ponedeljek v kmečkem stanovanjskem posloppu pri Fellnerju izbruhnil požar, ki je v kratkem času uničil ne samo stanovanjsko poslopje, temveč tudi gospodarsko. Na posestvu gospodarita dve sestri in njun brat, ki pa ni bil doma. Sestri sta bili zaposleni na skednju, ko sta zapazili dim in plamene, ki so švigali iz poslopja. Takoj sta hiteli k stanovanjskemu posloppu, toda bilo je prepozno, rešiti nista mogli ničesar ter je zgorel ves inventar, vsa obleka in še 10.000 šilingov denarja. Kmalu je ogenj zajel tudi gospodarsko poslopje, ki je tudi pogorelo do tal. Nesrečni ženi sta mogli rešiti edino le živino.

ba je bila takoj na mestu, ki se ji je pridružila še požarna bramba iz Globasnice, Šmihela, Pliberka in Dobrle vasi, ki so mogle obvarovati vsaj sosedna poslopja.

Semenj v kakem slovenskem trgu ali večji vasi je prebivalcem v okrožju imeniten dan ter ima nekaj prazničnega. Veseli se ga kmetič, ki je pred letom mlade voliče kupil, lepo poredil in opasel, ter jih upa ta dan prodati za lep dobiček. Vesele se ga otroci, ker vedo, da jim mati, ki je šla kuhinjske in prazniče obleke kupovat, prinesla meden štrukelj, rdečo trobentico in še kaj lepega. Vesele se ga naposled tudi odrasli mladeniči in deklički, ker se jim je mogoče mnogo pogovoriti med seboj, kar se ne da vselej in povsod.

Smrekarjeva Franica je bila tudi napravljena v semenj, in sicer ne zaradi kakega izmed snubačev, ki jih je imela obilo, nego ker je mati hotela, da nakupi te in one stvari za hišo.

»Ne pozabi mi šivanki« zakliče precej debela mati Smrekarica in radostno gleda za lepo, nedeljsko oblečeno hčerjo, ki stopa doli po vrtu.

»Vem,« odgovori dekle.

»Da veš, očeta poišči in se z njim domov pripelji. Če ga ne boš priganjala, zastane pri pijančih, in bo gotovo ponoči domov hodil. Le priganjaj ga, da kmalu prideta.«

»Bom že.«

Mati gre v večjo nazaj, hči pa krene po stezi, po bližnjem pešpotu proti trgu...

...Ko je tako šla po poljski stezi, z belo, na ogleh rdeče vezeno ruto v roki, je šumela njena na pol svilen obleka,

Josip Jurčič:

Ljubezen ob semanjih dneh

(Odlomek iz povesti »Sosedov sin«)

prepelica je prepelela v detelji, škranjec pel visoko nad zelenim žitom, a ona sama je bila zamišljena, kdo ve v katero misel. Ni tedaj takoj slišala, da nekdo za njo korači ter da jo je že dvakrat zaklical.

»Zakaj tako hitro?«

Obrne se in, videč, da je mlad znanec, pravi: »Greš tudi na semenj, Štefan?« Le naglo stopi, da pojdeva vkup.

»Že od daleč sem te klical, pa si danes tako ošabna, da nisi hotela počakati.«

»Nisem te slišala, res da ne.«

»Ali smem iti vstric tebe?«

»Saj nisva v jezi, kakor jaz mislim. Prepirla se nisva še nikoli in žalega ti menda jaz nisem storila, ti meni ne. Zakaj bi tedaj ne hodila vkup? Naju vsaj ne bo strah, ker sva dva, in lahko si pomoreva, ko bi prišla sila, ali ne?« pravi deklica.

»Takega strahu, bi dejal, da ni, da bi mi tebe vzeli: spogledala bi se poprej!« odgovori mladenič in veselo mu sije z obličja.

...S Smrekarjevo Franico je Štefan leto dni vkup v farno šolo hodil, preden so jo dali v mesto. Tedaj sta bila prijatelja, kakor so ravno sosednji otroci. Ko je deklica prišla iz mesta, se je zdela Štefanu, da ima že nekaj bolj gosposkega na

sebi. Ni si upal z njo govoriti, da, celo ogibal se je. Šele počasi se ji je zopet približal.

Rad jo je imel, vesel je bil, kadar je mogel z njo govoriti. Pa bila mu je samo kakor prijateljica, več — več si misliti ni mogel. Dovolj mu je bilo in srečen je bil, da mu je na njegov ogovor prijazen odgovorila, kadar sta bila kje med ljudmi, ona, bogata Smrekarjeva hči, pa njemu, ki je bil le Brašnarjev sin.

»Kaj boš kupoval na semnju?« ga vpraša deklica.

»Teti je treba čevljev, usnja bom kupil.«

Pa ni bilo res. Teti ni bilo čevljev nič treba in usnja kupovati ni bil namenjen. Zlagati se je moral, ker resnice ni mogel povedati. Resnica pa je bila, da je Štefan, ki se je težko ločil od doma in nujnega dela, šel samo zato na semenj, ker je vedel, da tudi Smrekarjeva Franica gre, in sicer peš gre ter sama. Kako je to zvedel, to Bog zna.

»Drugega kupička nimaš?« vpraša Franica.

»Nič drugega. — Pač! Prstan bi hotel tudi kupiti, tak, kakor ga imaš ti tukajle.«

Rekši jo prime za levo roko in gleda tanki, zlati prstan, ali morda gleda lepo ročico, ali oboje, prstan in ročico, ne vem.

»Čemu ti bo tak prstan, kakor je moj? Saj ga ne boš mogel nositi, premajhen bi bil tvoji roki,« pravi deklica.

»Saj ni, da bi ga moral nositi na prstu.«

»Kaj pa?«

»Ko bi dobil prav takega, kakor je ta tvoj, prosil bi te, da bi menjala in jaz bi imel tvoj prstan.«

»Potlej bi bila pa kakor mož in žena,« se smeje dekle.

»Prstan tega še ne stori, treba fajmoštra.«

Deklica se zasmee in začne govoriti druge stvari. Sama pa zavede govorico zopet na prejšnjo reč, vprašaje:

»Ti bi rad imel moj prstan,«

»Rajši od ne vem česa.«

»Čemu ti vendar bo,«

»Imel ga bom!«

»Ali dosti ni vreden. Komaj tri goldinarje morda.«

»Jaz bi ga ne dal za sto kron srebra.«

»Na ga!«

Štefan je imel prstanek v roki. Vesel je bil, da bi bil visoko v zrak poskočil. Ko bi bila krvi od srca zahtevala za plačilo, dal bi jo rad!

Z A G O S P O D I N J O I N D O M

Hipermangan v gospodinjstvu

Kupimo ga v obliki temnovioličnih kristalov v lekarni. Če nekaj zrnc vržemo v vodo, postane svetlo vijolična. V dotiku z organskimi snovmi postane rjavkasta.

Z močno raztopino lahko rjavo porjavimo razne lesene predmete. Ko se posuši, jih natremo s parketnim voščilom in tako dobe svetlo polituro.

Meso, ki že nekoliko diši, izgubi neprijetni duh, če ga operemo v hipermanganovi raztopini. Če je treba, jo večkrat premenjamo.

Divjačino, ki začne kmalu dišati, če je obešena, položimo v svetlo hipermanganovo raztopino, da izgubi neprijetni duh.

Mnogim ljudem nevšečni duh po morskih ribah izgine, če jih položimo za nekaj trenutkov v hipermanganovo vodo in jih nato še oplaknemo v čisti.

Tudi jajca se v hipermanganu dobro drže. V dveh litrih vode raztopimo 2 gr hipermangana in v raztopino položimo sveža jajca za približno eno uro. Obrišana in osušena zavijemo vsakega posebej v svilen papir ali pivnik, nakar jih zložimo v zaboj med žaganje, pesek ali proso in jih hranimo na suhem in hladnem kraju.

Slab vonj v bolniški sobi preženemo, če postavimo vanjo precej močno hipermanganovo raztopino. Na isti način preženemo slab duh tudi iz nočnih omaric.

Pogosto, zlasti poleti, zaudarja neprijeten smrad iz umivalnih školjk, lijakov in stranišč. Ako nekajkrat na teden vlijemo v školjke, lijake ali stopnišča močno hipermanganovo raztopino, bo neprijetni duh izginil.

Tudi v jedilnih omarah začne sčasoma dišati po razkrajačih se jedilih, posebno še v onih, kjer hranimo kruh. Pomagamo si lahko, če omaro znotraj umijemo s hipermanganom.

Hipermangan je tudi izvrstno čistilo za vse zanemarjene steklenice in konzervne kozarce. Raztopino pustimo v njih dan

ali dva, zastarele usedline se bodo z lahkoto odločile.

Celo pri gojenju rastlin se lahko okoristimo z njim, ker vsebuje mnogo kisikovih snovi ter zdravilno vpliva na obolele rastlinske dele. Pri sobnih rastlinah se poslužujemo majhnega razpršilnika, v vrtovih pa uporabljamo ročne ali strojne razpršilnice. Raztopina sme biti le svetlordečkasta. Škropljenje ponovimo vsakih 14 dni.

Nekaj zrnc v litru močnega žajbljevega čaja, ki mu primešamo še 4 grame metinega olja, da odlično ustno vodo, ki prežene iz ustne dupline vse neprijetne duhove.

Pri pomivanju posode se navzamejo roke in pomivalne krpe duha po pomijah in ostankih. Ako roke umijemo v raztopini hipermangana, se te neprijetnosti znebimo, prav tako preženemo ta nevšečni duh tudi iz pomivalnih krp, če jih preperemo v hipermanganu.

Kuharski recepti

Čespljeva juha

Potrebuješ sveže česplje, dišave, prežganje in malo vina.

Oprane česplje daj kuhat, prida jim malo cimeta, limonove lupine, nekaj klinčkov, košček sladkorja in prilij malo vina. V ponev deni malo presnega masla ali masti, prideni košček sladkorja in ko se speni, še dve žlici moke. Prežganje razredči in deni k čespljam. Če hočeš, lahko česplje pretlačiš, lahko pa tudi pustiš cele. Na mizo daš juho z opečenim ali posušenim kruhom.

Malinov triet

Rabiš 4 žemlje, pol litra malinovega odcedka, četrta litra vode, sok polovice limone.

Žemlje nareži na pol prsta debele zrezke in jih v pečici ali na čisti štedilnikovi plošči po obeh straneh rumeno popeci. Zloži jih v stekleno skledo. V lončku zme-

Moda

Še dve obleki za jesenski čas. Leva obleka ima zviti ovratnik, dolge kimono rokave, ki so za pestjo enako kot pri spodnjem delu obleke okrašeni s trakom in gumbom. Desna obleka ima stoječ ovratnik in dolge ušite rokave. Zgornji del krasita dve vrsti malih gumbov. Krilo ima spredaj naložene gube.



šaj malinovec z vodo in s sokom pol limone. S tem polij žemlje, odlij in zopet polij, da se dodobra napoje.

Če imaš sveže maline, jih zmečkaj in daj na približno četrta litra soka pol litra vode in 15 do 20 dkg sladkorja. Postavi na štedilnik, pusti, da zavre, odstavi in hladne precedi na opečene žemlje.

Z D R A V S T V E N I K O T I Č E K

Tri stvari zelo vplivajo na našo kožo

To so prvič okoliščine, v katerih živite in delate. Ni vseeno, ali živimo v zdravih, dobro prezračenih sobah ali če delamo v prostorih brez prahu in škodljivih izparin ter če se zadosti gibljemo na svežem zraku ali pa če smo izpostavljeni vetrovom, prahu, žgočemu soncu itd. Posledice, ki jih naši koži prizadevajo škodljive zunanjje razmere, lahko ublažimo, če kožo negujemo, varujemo in čistimo tako, kakor to posebne prilike zahtevajo.

Druga stvar, ki vpliva na lepoto kože, je podnebje. Koža ima najraje podnebje, kjer je precej vlage, malo vetra, kjer sonce ne pripeka preveč in tudi ni preostrega mraza.

Naposled pa je koža v marsičem odvisna tudi od prehrane. Koža je zelo pogosto ogledalo splošnega zdravstvenega stanja. Pogostoma je to edini organ, ki očitno priča, da z nami ni nekaj v redu. Omenimo naj le nekatere srbeče mozolje, ki niso nobena bolezen, ampak samo znamenje, da smo pojedli nekaj ali da smo se dotaknili nečesa, česar naš organizem ne prenese. Če imamo bolna jetra, se na obrazu pogosto pojavijo rjave pigmentne pege. Zaradi želodčnih obolenj pa se spuščajo mozoljčki in zajedalci.

Ni pravila o prehani, o katerem bi lahko z gotovostjo rekli, da zagotavlja zdravje in lepo kožo. Eno pa je gotovo in to je, da je lepa koža najtesneje povezana s pravilno prehrano. Tega ne bi smela pozabiti nobena ženska.

Normalna mešana hrana v zmernih količinah ustreza v splošnem vsem zdravim ljudem. Hrana naj vsebuje meso, kruh, dovolj sveže povrtnine in sadja, mleko ter mlečne izdelke. Če se hočete držati diete, da bi shujšali ali se zredili, vprašajte najprej zdravnika za nasvet.

Pa vendar je zastran prehrane nekaj osnovnih pravil, ki jih moramo poznati.

Otrokom na primer prav nič ne koristi, če venomer kaj jedo. To je lahko vzrok, da naša deklica pozneje ne bo imela tako lepe kože, kot bi jo sicer lahko imela. Za vašega otroka tudi ni zdravo, da je večje količine čokolade, da zmerom liže bonbone. Sveža jabolka ali suhe smokve so boljša osnova za prihodnjo lepoto vaše deklice kot pa bonboni in čokolada.

Da bi bila koža lepa, mora biti v hrani dovolj vitaminov. Našemu telesu in s tem tudi naši koži zelo pogosto manjka vitamina A. Zaradi pomanjkanja vitamina A se koža grbanči in pride do raznih obolenj. Vitamin A brez težav dobimo v hrani. V večjih količinah je v ribjem olju, v svinjskih jetrih, v kravjem mleku itd.

Vitamin B se deli v celo vrsto vitaminov, izmed katerih so za ohranitev zdravja potrebni vsi. Kot kažejo izkušnje, ki so si jih pridobili v Švici, k lepoti las veliko prispeva pantotenska kislina, ki je tudi vitamin B. To kislino dobimo v obistih, jetrih, mleku, bellaku itd.

Zelo je pomemben v naši prehrani vitamin C. Ta ima važen delež pri izmenjavi materije. Zato je za naše zdravje in za lep videz naše kože nujno, da je v naši hrani. V velikih količinah ga vsebuje paprika, limona, šipek itd.

Brez vitamina D telo ne more izkoriščati kalcija in fosfatov. V manjših količinah tudi ta prispeva k lepoti kože. Najdemo ga v jajcih, živalskih masteh itd.

Vitamin, ki ga more koža neposredno izkoriščati, je vitamin F. Dobimo ga v različnih oljih in masteh. V večjih količinah je na primer v svinjski tolsči. Zato je zgrešeno mnenje, da sta svinjska mast ali tolsča za kožo brez vrednosti. Seveda je razumljivo, da je treba tolsčo dobro očistiti, preden jo uporabimo za nego obraza.

Iz zgoraj navedenega sledi, da je zmotno vitamine vezati edino le s povrtnino in

sadjem. Prav tako pa je tudi zgrešeno pri prehrani skrbeti samo za vitamine. Prav tako kot vitamini so važne tudi rudninske soli, kot so kalcij, magnezij, fosfor, železo, žveplo, jod itd. Vse te in še razne druge soli so potrebne za naše zdravje. Vse pa najdemo v jedeh, ki jih vsak dan jemo.

Zelo je važna za našo prehrano in lepoto tudi voda. Čiste, sveže vode nikar ne pijmo v večjih količinah med jedjo, marveč ves dan po malem. Ko se na primer zjutraj zbudimo (biti mora mlačna ali topla), pomagata prebavi. Če jo pijemo pri vajah in športu, nam pomaga z znajem spraviti iz telesa škodljive snovi. Vodo moramo piti zvečer pred spanjem po požirkih, pa tudi, kadar se umivamo, negujemo obraz, se česemo itd. Voda veliko pripomore, da je koža lepa in čista.

Slaba prebava zelo škoduje koži. Zato so zelo važni vsi dietni ukrepi, ki pomagajo, da je prebava v redu, brez zastojev in težav. V ta namen moramo jesti vedno ob isti uri, jed moramo vselej dobro prežvečiti, imeti dovolj sadja itd.

Pa še ena stvar zelo škodi koži: to je redno uživanje večjih količin alkohola in prekomerna uporaba sladkorja.

Če se nepravilno hranimo, bo ves naš trud, da bi imeli lepo kožo, zaman. Prehrana pa se mora ravnati seveda po konstituciji, življenjskih prilikah, letnem času in starosti posameznika.

Prozorne ovoje uporabljajo

Medicinske klinike na Švedskem ne uporabljajo več dosedanjih ovojov pri operacijah in previjanju ran, marveč ovoje iz posebne plastične mase, ki je popolnoma prozorna. Ker so se zavoji, imenovani »Bonoplast« izkazali za zelo dobre in plastične, pričakujejo, da jih bodo kmalu začele uporabljati zdravstvene ustanove po vsem svetu.

Če vam paradižniki ne dozoriyo

polite paradižnikove rastline s plodovi vred in jih obesite v kleti ali drugi shrambi s koreninami navzgor. Plodovi bodo dozoreli, pozimi boste imele gotovo rdeče. Prostor, v katerem boste vzimile paradižnikove rastline, mora biti zračen, da ne začno plodovi gniti. Na vsak način pa morajo biti rastline kakor tudi plodovi sami zdravi.

PRAVNE ZADEVE

V PRIMERIH

Kako postopamo pri sestavljanju zadnje volje ali testamenta

(Nadaljevanje)

Sodnik izprašuje priče dalje: »Če so vse priče bile navzoče, ko je zapustnik pravil svojo zadnjo voljo, ali vsaj dve istočasno?«

Priče: »Ja, vse tri!«

Ali je potem, ko je župan zadnjo voljo napisal, to tudi potrdil zapustnik kot svojo zadnjo voljo?

Priče: »Da!«

Pri tem vprašanju hitro upade zastopnik drugih dedičev z vprašanjem na župana: »Pa ste mu seveda prej prečitali, kar ste napisali?«

Župan pa se odreže: »Jaz že ne, ker natančno vem, da tisti, ki je testament pisal, ne sme ga tudi prečitati, če zapustnik ne zna ali ne more pisati. Zato ga je prečital drugi od prič!«

Sodnik ga pohvali, da je pravilno ravnal, vpraša pa še naprej: »Ali je znal zapustnik pisati?« Priče so to deloma potrdile, le ena tega ni vedela.

»Zakaj pa potem zapustnik testamenta ni sam podpisal?« — vpraša sodnik naprej.

Priče potrdijo, da mu je skrnina desno roko tako pokvarila, da ni mogel več pravilno držati pero, da bi pisal.

»Pa je vsaj križ moral in mogel sam napraviti, saj to ni težko?« prigovarja sodnik, »kajti če je mogel vsaj križ napraviti sam in ga ni, je to važna napaka testamenta!«

Nato pripovedujejo priče, da so mu dali pero v roke, da bi napravil križ, potrudil se je stisniti prste, pa ga je tako zabolelo, da je pero spustil. Zato je potem eden od prič napravil križ, ga pokazal zapustniku v navzočnosti vseh treh in ga vprašal, če je prav tako, kar je zapustnik pripomnil celo še z veselo pripombo, da bi sploh ne bil bolan, če bi ga skrnina tako ne zvijala!

»To bi bilo torej tudi že v redu, toda sedaj pa še nekaj važnega«, pripomni sodnik, »ali res zapustnik svoje od druge roke zapisane zadnje volje ni mogel sam čitati, ker mu jo je eden prečital, če tudi popolnoma pravilno ne tisti, ki je zadnjo voljo zapisal? Zakaj je ni prečital pravilno sam? Če je znal pred boleznijo še pisati, pa je gotovo znal tudi čitati, ali ne?«

Priče so na to odgovorile, da je zapustnik zapis že vzel v roke in da je hotel sam čitati, pa je tožil, da ga oči ne ubogajo, ker se mu solžijo, želel je imeti očala, ki smo mu jih tudi dali, pa je rekel, da so meglena, in so menda bila napačna! Skratka ni mogel, pa je prosil, da bi mu kar prečitali, in je potem še enkrat vse kot pravilno potrdil pred vsemi pričami v istočasni navzočnosti vseh treh.

Sodnik je potem vprašal zastopnika drugih dedičev, če ima še kake ugovore, ker je po sodnikovem mnenju testament že veljaven kot ustmeni testament, da pa ima vse pravilne znake pismenega testamenta. Nasprotni zastopnik trdi še naprej, da zapustnik ni mogel pri tej bolezni biti še pri popolni zavesti in pravi pаметi in da predlaga zaradi tega še zasliskanje izvedencev zdravnikov, in naj se razprava preloži.

Sodnik pa je izjavil, da se je iz pripovedovanja prič o tem, kaj se je vse govorilo pred testamentom in med testamentom, sam dovolj prepričal, da ni mogoče dvomiti o polni zavesti zapustnika pri zadnji volji in da zaradi tega predlog na zasliskanje izvedencev zavrne, tožbi pa ugodi, ker se je izkazalo, da je testament napravljen na korist sirote Mojce tako formalno kakor tudi vsebinsko pravilno in je torej ona sama dedinja cele zapuščine.

Josef Reiter-jevi nasledniki

PLIBERK

ŽAGA

**TRGOVINA
Z LESOM**

IZVOZ LESA

RADIO APARATI

Madritsch

PLIBERK - BLEIBURG

Ugodni plačilni pogoji na obroke

JUŽNOKOROŠKA GOSPODARSKA ZADRUGA V SINČI VESI

vam dobavlja po najnižjih cenah
umetna gnojila, krmila vseh vrst,
kmetijske stroje in orodje.

Kmetje sklepajte vaše kupčije z
Južnokoroško gospodarsko zadrugo
v Sinči vesi

Hranilnica in posojilnica v Šmihelu pri
Pliberku r. z. o. j. posluje in uraduje
vsako nedeljo med prvo in drugo mašo.
Sprejemamo hranilne vloge — dajemo
posojila.

Podjetje Janez Huter, Pliberk, izvršuje
solidno in v zadovoljstvo vsa v slikar-
sko stroko spadajoča dela.

V nedeljo in ponedeljek, 6. in 7. septembra bo Pliberški sejem na travniku

Kmetije pliberške okolice!

V združenju in samopomoči je uspeh!

Najugodnejše kupujete svoje potrebščine, stroje, orodje, umetna gnojila, semenje itd. v svojem
nakupnem in prodajnem zavodu

Kmečka gospodarska zadruga Pliberk

Krojaštvo

Opetnik Blaž

Priznana delavnica moških in
ženskih oblek. Zaloga vseh vrst
blaga po najnižjih cenah

Čevljarstvo

Opetnik Gregor

Delavnica in trgovina čevljev
Najugodnejše cene v okolici

Opekarna Drveša ves-Pliberk
(Ebersdorf-Bleiburg)

Lastnika

Hermann & Krausler

Zidna opeka
votla opeka
medstenske plošče (Düwa)

KOLARSTVO - ŽAGA - ŠPORT

Maček Ignacij

Pliberk



Tudi vi si lahko z avtobusom ogledate lepoto naše domovine, kakor tudi zanimivosti v inozemstvu
Oglasite se pri avto-podjetju

Štefan Sienčnik Dobrla ves

Oskrbuje tudi prevoz vseh vrst blaga

Sadne mline - stiskalnice - krožne žage - gnojnične črpalke - gnojnične
sode - pluge in brane - kolesa - šivalne stroje - vse nadomestne dele
boste kupili vedno najcenejše v vašem domačem podjetju

JOHAN LOMŠEK

Št. Lipš (pošta Dobrla ves - Eberndorf)

Prodajam tudi pa obroke. V zameno vzamem les in živino, kar se vračuna
po najvišji ceni

Tesarsko podjetje

Ignacij Koren

Dvor pri Pliberku

Prvovrstna

strokovnjaška

gradbena dela

pod najugodnejšimi pogoji

Tesarski mojster

Štefan Potočnik

Pliberk

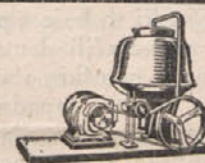
izdeluje načrte
solidno gradbeno delo
zmerne cene

Vedilna trgovska hiša

FRANZ KRAUT

PLIBERK

Na sejmsko nedeljo celodnevno odprta
Opozarjamo na naše letake



ALFA

Stroji, vozila, tehnične
potrebščine, elektro, ra-
dio, oprava, hišna in
kuhinjska oprema, žele-
znina, steklo za okna,
barve, drože, gumi, us-
njina, igrače, foto, športni artikli, čtivo, pa-
pir, šolske in pisarniške potrebščine
najceneje v trgovini

Rufar France

Dobrla ves — Eberndorf (tel. 20)

Izdelujem hišno in kuhinjsko orodje ter
topore — Petek Janez, Stara ves pošta
Dobrla ves (Eberndorf).

**Velika
izbira!**

**Obiščite vinsko točilnico gostilne Breznik
na pliberškem sejmu**

**zmerne
cene!**

RADIO LJUBLJANA

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nede-
ljah: 5.30 Dobro jutro, dragi poslušalci! —
7.00 Radijski koledar in pregled tiska.

Poročila dnevno ob: 5.45, 6.30, 12.30, 15.00,
22.00 uri — 19.00 Radijski dnevnik.

Sobota, 5. september:

12.45 Zabavna glasba — 13.00 Kulturni pre-
gled — 13.10 Od melodije do melodije — 14.00
Slovenske narodne pesmi — 18.20 Za pionirje
— 18.40 Poje moški zbor Slava Klavira — Pi-
san sobotni večer.

Nedelja, 6. september:

8.00 O športu in športnikih — 10.00 Dopol-
danski simfonični koncert — 11.00 Od prav-
ljice do pravljice — 12.45 Zabavna glasba —
13.00 Za naše kmetovalce — 13.10 Zeleži ste
— poslušajte! — 15.10 Za dobro voljo — 15.45
Radijska igra — 18.45 Zabavna glasba —
20.00 Anton Foerster: Gorenjski slavček —
opera v treh dejanjih.

Ponedeljek, 7. september:

13.00 V prijetnem ritmu — 13.30 Novi filmi
— 13.40 Pester spored slovenske narodne gla-
sbe — 15.10 Zabavna glasba — 18.00 Vedre
melodije — 18.30 Okno v svet — 18.40 Narod-
ne pesmi — 20.00 Večerni simfonični koncert.

Torek, 8. september:

12.00 Priljubljeni slovenski zbori in samo-
spevi — 13.00 To in ono z vseh strani — 14.40
Hammond orgle v ritmu — 15.10 Zabavna
glasba — 18.30 Športni tehnik — 20.00 Odlom-
ki iz repertoarja našega opernega gledališča
— 21.00 Radijska univerza.

Sreda, 9. september:

12.45 Zabavna glasba — 13.00 Z obiskov pri
pionirjih — 13.15 Zbori in solisti pojo sloven-
ske narodne pesmi — 13.50 Kulturni pregled
— 14.00 Od melodije do melodije — 18.00 Po
koroškem po kranjskem... (Pester spored
slov. narodnih pesmi) — 20.00 Lepe melodije
— 20.30 Radijska igra.

RADIO PROGRAM

Četrtek, 10. september:

13.00 Oddaja za žene — 13.10 Iz opernega
sveta — 14.00 Slovenske narodne pesmi —
14.40 Igra F. Jankovič s svojim orkestrom —
18.30 Iz bojev naših narodov — 18.40 Igra
godba na pihala ljubljanske garnizije —
20.00 Malo od včeraj in malo od danes —
20.30 Domače aktualnosti — 20.40 Simfonični
koncert.

Petek, 11. september:

12.45 Zabavna glasba — 13.00 Urednikova
beleznica in pionirska pošta — 14.50 V pesmi
in plesu po naši deželi — 14.40 Igra Zabavni
orkester Radia Ljubljana — 18.20 Zdravstve-
ni nasveti — 18.30 Igrajo veliki in majhni za-
bavni orkestri — 20.00 Večerni orkestralni
spored — 21.00 Tedenski znanje-politični
pregled — 21.15 Filmska in plesna glasba.

RADIO CELOVEC

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nede-
ljah: 6.20 Jutranja glasba — 8.15 Kaj kuham
danes? — 8.30 Pozdrav zate — 11.45 Za po-
deželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski kon-
cert — 14.10 Kar si želite — 17.10 Popoldan-
ski koncert.

Poročila dnevno: ob: 7.00, 8.00, 12.30, 17.00,
20.00, 22.00 in 23.55 uri.

Sobota, 5. september:

8.45 Za naše malčke — 11.00 Veder dopol-
dne — 14.30 Pozdrav zate — 15.30 Iz vseh
dolin zveni — 20.15 Športna poročila — 20.20
Sestanek v dur in moll — 22.30 Plesna glasba.

Nedelja, 6. september:

7.15 Sonce čez hribeček gre, pesmi v nebo
done... — 8.10 Kmečka oddaja — 10.00 Ma-
ša — 11.30 Kako je doma bilo — 12.45 Kul-
turno zrcalo tedna — 14.45 Pozdrav za mesto
in deželo — 16.15 Ples, ples — 20.15 Športna
poročila — 21.10 Mali radijski oder.

Ponedeljek, 7. september:

14.40 Slovenska oddaja — 15.45 Poslušalci
pripovedujejo — 20.15 Literatura v ponedel-
jek — 20.45 Operna kronika.

Torek, 8. september:

11.30 S citrami... — 14.30 Slovenska od-
daja — 15.30 Za ženo in družino — 18.30 Slo-
venska oddaja — 20.15 Opereta.

Sreda, 9. september:

11.00 Nazaj v naravo — 14.40 Slovenska
oddaja — 16.30 Koroški knjižni kotiček —

17.55 Potovati zabava, če... — 20.15 K 125.
rojstnemu dnevu Tolstaja.

Četrtek, 10. september:

11.00 Veder dopoldne — 14.30 Slovenska od-
daja — 16.30 Ena pesem gre okrog sveta —
18.45 Kmečka oddaja — 20.15 Igra plesni
orkester Wilhelm Dumka — 21.00 Pogled v
nebo.

Petek, 11. september:

14.30 Slovenska oddaja — 16.30 Vsi otroci
poslušajo — 17.55 Potovati zabava, če... —
20.15 Bilanca mnenj — 21.00 Kako je bilo
doma.

Naročilnica za knjige

Pošljite mi, prosim, po povzetju naslednjo knjigo (naslednje knjige):

- Dedijer: Tito, vez. 727 str., bogato ilustr. šil. 30.—
- Magajna: V deželi pravljic in sanj, vez., 200 str., ilustr. . . šil. 29.—
- Finžgar: Dekla Ančka — Srečala sta se, Zbrani spisi IV, zvezek,
vezano, 212 strani šil. 16.50
- Širok: Trije bratje in trije razbojniki, vez., 160 str., ilustr. . šil. 16.—
- Sever: Kamenček sreče, br., 128 str., ilustr. šil. 9.50
- Pregelj: Tolminci, Izbrani spisi IX, vez., 384 str. šil. 18.—

(Knjigo, ki jo želite, podčrtajte!)

podpis

Knjige so vezane v platno (pl.), polplatno (ppl.) ali pa so broširane (br.)

Italijanski „alarm“ - namerna provokacija

(Nadaljevanje s 1. strani)

janske oblasti pa skušajo s pošiljanjem čet na mejo, s patruliranjem tankov in drugimi izizvalnimi ukrepi ustvariti umetno vojno vzdušje.

V Trstu, Gorici in Vidmu je demokratična javnost prepričana, da vse to predstavlja del protijugoslovanske kampanje in da se je stara politika rimske vlade sedaj okrepila s pravim vojnim hujskaštvom.

Tudi pri tem umetno razpihnjenem hrupu okrog tržaškega problema se je pokazala tesna povezanost šovinističnih italijanskih uradnih krogov in tamošnjih poklicnih hujskačev in provokatorjev s sorodnimi elementi v naši deželi. Kdor n. pr. v teh dneh prebira s katoliško akcijo tesno povezano »Kleine Zeitung« in slične tiskarske proizvode ter je neumen dovolj, da naseda in verjame fantastičnim izmišljotinam, mora res dobiti vtis, da bo Jugoslavija gotovo vsaj jutri, če ne že danes popoldne pričela z vojnim pohodom. Neodgovorni čečkači vidijo iz svojih uredniških sob, kako se okrog Ljubljane, Postojne in vse do Tržaškega ozemlja zbirajo — in to ba je največ ponoči — srbske in makedonske čete in da so se enotam in štabom pridružili celo že številni angleški in ameriški časopisni poročevalci. Kdor ohranja zdravo razsodnost, bo

seve lahko ugotovil, da se za vsem vikom in krikom zadnjih dni pri nas in v Italiji skrivajo politični zastrupjevalci, ki jim miroljubna, demokratična in socialistična politika Jugoslavije tudi v tržaškem vprašanju ne gre v račun in ki se v sili tudi s pomočjo najogabnejših laži in klevet prizadevajo, da bi sejal razdor in mržnjo med narode in ljudstva ter zavirali meddržavno sporazumevanje na temeljih pravičnosti in medsebojnega upoštevanja.

Jugoslavija je protestirala

Ko so italijanska izzivanja sredi tedna dosegla vrhunec, je jugoslovanska vlada poslala italijanskemu zunanjemu ministru protestno noto, v kateri je bilo poudarjeno, da so oborožene demonstracije surova kršitev pravil, ki so v navadi med državami, ki imajo normalne diplomatske stike. Takšno ravnanje italijanske vlade pomeni po vojni vrhunec sovražne politike do FLRJ in je v ostrem nasprotju z miroljubnim reševanjem spornih vprašanj. V noti je bilo izraženo pričakovanje, da bo italijanska vlada opustila take metode. V nasprotnem primeru bi morala jugoslovanska vlada odvrniti od sebe vsako odgovornost za morebitne posledice ter, če bi bilo potrebno, predložiti vprašanje odnosov med obema državama pristojnemu mednarodnemu forumu.

Propagandisti iz Vzhodne Nemčije za zapadnonemške volitve

V zadnjih dneh so zapadnonemški obmejni organi aretirali večje število potnikov iz Vzhodne Nemčije, ki so baje s ponarejenimi dokumenti prekoračili demarkacijsko črto med obema nemškima državama. Kakor pravijo uradna zapadnonemška poročila, gre po večini za člane kominformovske mladinske organizacije Vzhodne Nemčije, pri katerih so našli razen ponarejenih dokumentov večje vsote denarja in propagandni material za predvolilno agitacijo. Gre torej očitno za vtihotapljanje kominformovskih propagandistov, ki naj bi prav zadnje dni aktivno posegli v predvolilno kampanjo proti Adenauerjevi vladi. Kakor znano bodo

volitve v Zapadni Nemčiji prihodnje nedeljo, 6. t. m. Vtuhotapljene propagandiste so deloma poslali nazaj v vzhodno cono, deloma pa zadržali, da bi jih zaslišali. Nekateri časopisi poročajo, o več tisočih takih propagandistov.

Mosadik pride pred vojaško sodišče

Iz Teherana poroča agencija AFP, da se bo bivši ministrski predsednik Perzije dr. Mosadik moral zagovarjati pred vojaškim sodiščem, ker je protipravno vršil funkcije ministrskega predsednika še po 13. avgustu, ko ga je šah odstavil in te funkcije poveril sedanjemu ministrskemu predsedniku Zahediju.

Vsak dan preži smrt na cesti

Minuli teden se je na avstrijskih cestah spet primerila cela vrsta prometnih nesreč. V celoti zaznamujejo v enem samem tednu 996 prometnih nezgod, pri katerih je bilo 787 oseb težje ali lažje poškodovanih, 22 oseb pa ubitih. V 44 primerih nesreč so vozniki pobegnili, v 41 primerih pa so ugotovili kot vzrok nesreče pijanost šoferjev. Na Koroškem so isti teden našli 137 prometnih nesreč, kjer je 103 oseb utrpelo poškodbe in 3 izgubile svojo življenje.

Požarov je bilo v navedenem času na avstrijskem ozemlju 59 in cenijo nastalo škodo na okoli 3.039.000 šilingov. Na Koroškem je bilo med tem časom 9 požarov.

Hotel „Obir“ Klopincj

Wutte Joško

vabi na posezonski obiske na idiličnem in najtoplejšem alpskem jezeru

Vabljeni tudi na zaključno plesno prireditel sezona dne 13. septembra 1953 ob 15.00 uri

Za S 250.— mesečno dobite tovarniško novo motorno kolo. Potuznik, Klagenfurt - Celovec, St. Ruprechtstrasse 4 Tel. 35-23

Odpošiljatelj

(Ime)

(Točen naslov)

Drucksache

Znamka

30 gr

Bücherzettel

„Naša knjiga“

CELOVEC - KLAGENFURT

Gasometergasse 10

Kramljanje o karikaturi

Karikatura — italijanska beseda, pomeni sliko in predstavlja smešno pretirano obliko z najbolj značilnimi potezami. Ker je tudi naš list že prinesel nekaj posrečenih karikatur, morda ne bo nezanimivo, če se nekoliko pobližje pogovorimo o karikaturi.

Risano satiro imenujemo karikatur. Ves svetovni tisk se poslužuje karikature zato, da na humorističen način prikaže ljudi ter politične, socialne, kulturne in določene razmere sploh v luči satire, humorja ali pa tudi pikre stvarnosti. Je pač namen karikature, da pokaže lastnosti posameznih vidnih ljudi, družbe ali družbenega razreda v pretirani bodisi smešni, sarkastični ali zaničevalni luči. Ni naključje, da je karikatura tako priljubljena in da se časniki redno ali priložnostno poslužujejo karikature, da nekoga osmešijo, da bičajo napake ali da kakor koli že vplivajo na javno mnenje. Kajti karikaturist lahko z risbo pove več in bolj duhovito kot bi pisatelj opisal kogar koli hibe in lastnosti.

Od karikature zahtevajo predvsem, da je duhovita, saj karikatura prikazuje grafično, neki dovtip. V tem je prav nje veljavnost in učinkovitost, značilno za karikatur. To velja na primer pri zunanem liku in izrazu kakega znamenitega moža za njegovo držo, njegove telesne in duševne lastnosti in posebnosti, njegove nagibe, razvade in slabe ali dobre lastnosti njegovega značaja. Zato je tudi spretnost risarja karikatur docela svojevrstna, kajti njegovo oko gleda ljudi in dogodke čisto različno od drugih risarjev. V njegovi risbi je dovtip. Risar karikatur že v naprej ve, kako bo na smešen način prikazal telesno ali moralno značilnost svoje žrtve. Njegov svinčnik ne uporablja naturalistične podobenosti, marveč značilnosti določene osebe. On opisuje s svinčnikom značaj in tip osebe z določenim namenom: da jo osmeši ali da pred javnostjo zaznamuje njene slabe, posebne ali pa tudi dobre lastnosti.

Kljub romanskemu izviru besede je karikatura rasla pri severnih evropskih narodih, ki so imeli za karikaturu neprimeren več smisla kot južnjaki. Karikatur so začeli gojiti v Nemčiji za časa cerkvene reforme v XVI. stoletju. Od tam je prešla

na Nizozemsko v XVII., v Anglijo v XVIII. in končno v Francijo ter Italijo šele v XIX. stoletju. Zlato dobo angleške karikature označujejo imena velikih angleških karikaturistov.

Gotovo je, da je za karikaturu bolj važna vsebina kot risba. Michael Middleton piše v nekem svojem članku, da karikatura prvotno ni bila namenjena javnosti in da je šele kasneje premostila zapreke ter postala javna. Šele potem je prišla v službo politične satire. V grafiki jo imamo za nižjo in bolj omejen po av ekspresionizma.

Konec prejšnjega stoletja so se odlikovali v Angliji Lancaster in Giles v humorističnih vinjetah v »Daily Expressu« ter zlasti veliki mojster karikature Mac Boerbohm.

Ob prehodu v naše stoletje zaznamuje karikatura velik razvoj zlasti v Nemčiji in Srednji Evropi. Torišča velikih karikaturistov so bili številni periodični humoristični listi. V Nemčiji in Srednji Evropi je humoristična literatura in karikatura imela najmočnejše predstavnike poleg »Simplicissimus« še v »Fliegende Blätter«, »Lustige Blätter«, »Mögendorfer Blätter«, »Kladderdatsch« ter dunajski »Muskette« in »Kikiriiki«. Pri Čehih so znane »Humoristicne Listy«, od karikaturistov pa še sedaj aktivni Hoffmeister, Pelc ter Leo Haas. Pri Jugoslovanih so začeli gojiti zlasti politično karikaturu v »Čuku na palci« v Gorici. V Zagrebu, v beograjskem »Ježu«. Po vojni v »Pavlihu« in »Kerempuhu«. Med najvidnejše slovenske karikaturiste sodijo Hinko Smrekar, Podrekar in Niko Pirnat, med srbske pa znani Pjer Križanič.

Od sodobnih karikaturistov naj omenimo v Angliji najbolj znanega mojstra politične karikature Davida Lowa, ki se že četrto stoletja ukvarja z zasmehovanjem nečimrnosti in neumnosti političnih velikanov. Poteza in kompozicija Lowovih karikatur sta kaj enostavni, vsebina pa človečnost in vsi nemarni momenti družbe: politika, trgovina, socialni odnosi in drugo.

V tem kratkem pogledu ni seveda moči razpisati se o celem morju humorističnih publikacij in karikaturistov, ki polnijo cele strani dnevnega in periodičnega tiska. Poudariti pa je treba, da je politična karikatura postala potrebna bralcem, ki iščejo v duhovitosti in smešnosti vedrino v še tako nevarni mednarodni ali domači politični situaciji.

Po Rob. Hlavatyju

Pestra slika bodočnosti

Puščave bodo cvetoči gaji — Ljudje bodo lahko pili morsko vodo — Mnogih boleznih ne bo več — Transfuzija krvi bo najvažnejši zdravstveni pripomoček — Vnaprej bodo doleteli številni rojstev.

Razni znanstveniki se ubadajo s prerokovanji, kakšno bo življenje na zemlji čez sto let. Seveda se lahko precej uštejejo v računih — dokaz za to nam je veliki Tesla, ki je pred dvajsetimi leti dejal, da ljudje ne bodo nikoli mogli razbijati atomov in da atom nima v sebi iste velike sile, ki so jo sedaj že pokazale poskusne eksplozije atomskih bomb. Atomsko energijo pa je danes že splošno znana in jo tudi že uporabljajo, čeprav v človeku škodljive namene. V raznih ustanovah po svetu skušajo spraviti atomsko energijo v službo vojaštva, vendar pa znanstveniki prerokujejo in tudi poskušajo že kažejo, da jo bo mogoče uporabljati tudi za blaginjo človeštva. Neki profesor harvardske univerze trdi, da človeštvo od atomske energije ne bo imelo nobene koristi, ker bodo ljudje v prihodnjih petdesetih letih začeli uporabljati sončno energijo. Ta energija bo omogočila — tako trdi profesor Conant — da bo človeštvo uporabljalo destilirano morsko vodo, ki bo pomagala, da bodo sedanjje puščave postale cvetoči vrtovi. Tudi premoga ljudje ne bodo več kopali, marveč ga bodo zažgali kar pod zemljo in izkoriščali uhajajoči ogljikov oksid kot surovino za razne sintetične sestavine. Najvažnejši kemični spojini bosta po njegovih računih ogljikov oksid in voda.

V splošnem napoveduje Conant uporabo sintetičnih sredstev. Tudi rastlin ljudje ne bodo več gojili, kot doslej, marveč bodo razne hranljive snovi razredčili in jih škropili na rastline, ki jih bodo usvajale kar skoz liste. Strah nekaterih ljudi, da bo z naraščanjem prebivalstva sčasoma začelo primanjkovati hrane, je po njegovem mnenju odveč, kajti za to bo preskrbela kemija na dva načina. Iz velikanskih zalog, ki jih ima zemlja, bo spreminjala anorganske snovi v organske, hkrati pa bo poskrbela za regulacijo števila rojstev.

Tako meni Conant, so pa še drugi znanstveniki, ki se ukvarjajo s podobnimi vprašanji. Dr. Mees napoveduje povsem nov način oblačenja. Obleka je zelo draga, celo nylon in druga sintetična vlakna niso dovolj poceni — razlaga dr. Mees — zato bodo ljudje prišli do prepričanja, da je obleka nekaj nujnega, kolikor je koristna, ni pa za lepoto.

Kemiki trdijo, da bodo čez petdeset let delali diamante iz premoga, življenjske potrebščine pa tako rekoč v retortah. Seveda pa ne predvidevajo, da bi v naslednjih petdesetih letih tudi človeka »rodili« v retortah.

Popolnoma navaden in sam po sebi razumljiv pojav bo radijska oddajna postaja v vsaki hiši. Tudi hladilnik in likalnik bosta brezžično dobivala električno energijo. Celo vreme bodo imeli ljudje po želji ali po naročilu.

Kaj pa povedo ti ljudje o človeku samem? Nekateri trdijo da bodo v bodoče zdravili predvsem s ponovnim poživljanjem človeškega organizma z močnimi transfuzijami krvi, ki da je bo dovolj, saj že zdaj izdelujejo sintetično kri. V splošnem so vsi mnenja, da bo imela pri bodočem zdravljenju prvo besedo biokemija. Visok krvni pritisk, arterioskleroza in vse podobne bolezni bodo zdravili tako, da bodo poživili ves organizem. Alkoholizem bodo zdravili kar z dodajanjem posebnih hormonov. Vsi ti preroki pa so si edini v tem, da bodo v bodoče izginile mnoge bolezni, ki jim je danes podvrženo človeštvo, da pa bo nova doba — doba kemije — prinesla tudi nove doslej nezbrane bolezni.

Torej — naši potomci bodo imeli lepše življenje. Kaj pa, če se optimistične napovedi teh prerokov ne uresničujejo? Človeški napredek gre vedno navzgor, posebno v tako imenovani dobi tehnike je človeški rod zelo napredoval. Iz tega lahko sklepamo, da bo znanost tudi v bodoče služila blaginji človeštva, tako da mu bo lajšala napore.

Ekskraljica Narriman zahteva alimente

Zena ekskralja Faruka, ekskraljica Narriman, ki živita z možem že nekaj mesecev ločeno, je tožila bivšega moža za izplačilo podpore 4000 funtov šterlingov, kar znaša okoli 300.000 šilingov. Izplačilo tega zneska zahteva ekskraljica mesečno.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 16-24. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov Klagenfurt, 2, Postschließfach 17.